

ДВНЗ «Донецький національний технічний університет»

Факультет економіко-гуманітарний

(повне найменування інституту, назва факультету)

Кафедра управління і фінансово-економічної безпеки

(повна назва кафедри)

«До захисту допущено»

Завідувач кафедри

Попова О.Ю.

(підпис)

(прізвище та ініціали)

“ ” 20__ року

Випускна кваліфікаційна робота

Магістр

(освітньо-кваліфікаційний рівень)

на тему «Управління фінансовим станом підприємства»

Виконав(-ла): студент II курсу, групи ФІКМ-22

Спеціальності (напряму підготовки) 072 Фінанси, банківська справа та страхування

(шифр і назва напряму підготовки, спеціальності)

Бараниченко В.І.

(прізвище та ініціали)

(підпис)

Керівник доц. кафедри УФЕБ, к.е.н., доц. Сарбаш Л.Д.

(посада, науковий ступінь, вчене звання, прізвище та ініціали)

(підпис)

Рецензент професор кафедри ЕПР, д.е.н., проф. Далевська Н.М.

(посада, науковий ступінь, вчене звання, прізвище та ініціали)

(підпис)

Нормо-контролер доц. каф. УФЕБ, к.е.н., доц. Антоненко В.М.

(посада, науковий ступінь, вчене звання, прізвище та ініціали)

(підпис)

Засвідчую, що у цій дипломній роботі немає запозичень з праць інших авторів без відповідних посилань.

Студент

(підпис)

Луцьк – 2023 р.

ДВНЗ «Донецький національний технічний університет»

Факультет економіко-гуманітарний

Кафедра управління і фінансово-економічної безпеки

Освітній ступінь магістр

Напрямок підготовки (спеціальність) 072 Фінанси, банківська справа та страхування

(шифр і назва)

ЗАТВЕРДЖУЮ:

Завідувач кафедри

_____/Попова О.Ю./

“ ____ ” _____ 20__ року

ЗАВДАННЯ НА ВИПУСКНУ КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ СТУДЕНТУ

Бараниченку Віктору Ігоровичу

(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема роботи «Управління фінансовим станом підприємства»

керівник роботи Сарбаш Л.Д., к.е.н., доц.

(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

затверджені наказом по університету від „29” 09 2023 р. No 496

2. Строк подання студентом роботи 12.12. 2023 р.

3. Вихідні дані до роботи фінансові дані підприємства, офіційна статистична звітність підприємств, інформація періодичних джерел, наукові праці провідних вчених у галузі управління фінансами, оцінювання фінансового стану підприємства, основних напрямів удосконалення управління фінансовим станом підприємства, управління та адміністрування фінансових процесів на підприємстві.

4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити) 1. Теоретичні засади управління фінансовим станом підприємства. 2. Аналітичне забезпечення діагностики фінансового стану підприємства. 3. Інструментарій удосконалення управління фінансовим станом підприємства

5. Перелік графічного матеріалу (з точною вказівкою обов'язкових креслень)
Демонстраційний матеріал

6. Консультанти розділів роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв
Вступ	Сарбаш Л.Д., зав кафедри УФЕБ		
РОЗДІЛ 1	Сарбаш Л.Д., зав кафедри УФЕБ		
РОЗДІЛ 2	Сарбаш Л.Д., зав кафедри УФЕБ		
РОЗДІЛ 3	Сарбаш Л.Д., зав кафедри УФЕБ		
Висновки	Сарбаш Л.Д., зав кафедри УФЕБ		
Нормо-контроль	Антоненко В..М., доц. кафедри УФЕБ		

7. Дата видачі завдання 16.09.2023 р.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів випускної кваліфікаційної роботи	Строк виконання етапів роботи	Примітка
1.	ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМ СТАНОМ ПІДПРИЄМСТВА	16.09.2023 – 05.10.2023	
2.	АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДІАГНОСТИКИ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА	06.10.2023 – 02.11.2023	
3.	ІНСТРУМЕНТАРІЙ УДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМ СТАНОМ ПІДПРИЄМСТВА	03.11.2023 – 23.11.2023	
4.	Висновки за роботою, вступ	24.11.2023– 07.12.2023	
5.	Оформлення роботи	08.12.2023 – 15.12.2023	

Студент

(підпис)

Бараниченко В.І.
(прізвище та ініціали)

Керівник роботи

(підпис)

Сарбаш Л.Д.
(прізвище та ініціали)

АНОТАЦІЯ

Бараниченко В.І. Управління фінансовим станом підприємства / Випускна кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня магістр за спеціальністю 072 Фінанси, банківська справа та страхування. - ДонНТУ, Луцьк, 2023.

Метою представленої магістерської роботи є уточнення та удосконалення теоретичного базису, поглиблення науково-методичних засад управління фінансовим станом підприємства та розробка дієвих інструментів удосконалення цього процесу. Уточнено та систематизовано складові поняття «фінансовий стан» підприємства. Визначено складові та їх взаємний вплив в межах поняття «фінансовий стан» підприємства. Узагальнено та упорядковано підходи до формування системи показників фінансового стану підприємства. Уточнено складові та їх підпорядкованість в системі підходів діагностики фінансового стану підприємства. Аналіз фінансової стійкості підприємства. Аналіз зон фінансової стійкості господарської діяльності підприємства. Визначено складові організаційно-економічного механізму управління фінансовим станом. Сформовано науково-методичні рекомендації до формування інформаційного забезпечення управління фінансовим станом підприємства.

Ключові слова: фінансовий стан, підприємство, діагностика, аналітичне забезпечення, управління, інструментарій, механізм, система.

ANNOTATION

Baranychenko V.I. Management of the financial state of the enterprise / Graduation qualification work for obtaining a master's degree in the specialty 072 Finance, banking and insurance. - DonNTU, Lutsk, 2023.

The purpose of the presented master's work is to clarify and improve the theoretical basis, to deepen the scientific and methodological foundations of managing the financial state of the enterprise, and to develop effective tools for improving this process. The components of the concept of "financial condition" of the enterprise were clarified and systematized. The components and their mutual influence within the concept of "financial condition" of the enterprise are defined. Approaches to the formation of a system of indicators of the financial state of the enterprise are summarized and organized. The components and their subordination in the system of approaches to diagnosing the financial state of the enterprise have been clarified. The analysis of the financial stability of the enterprise is done. The analysis of zones of financial stability of the enterprise's economic activity is done. The components of the organizational and economic mechanism of financial management are determined. Scientific and methodological recommendations for the formation of information support for managing the financial state of the enterprise were formed.

Key words: financial condition, enterprise, diagnostics, analytical support, management, tools, mechanism, system.

ЗМІСТ

ВСТУП	7
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМ СТАНОМ ПІДПРИЄМСТВА.....	10
1.1 Зміст та місце показників фінансового стану в аналіз ефективності господарської діяльності	10
1.2. Передумови формування системи управління фінансовим станом підприємства а.....	Ошибка! Закладка не определена.
1.3 Структуризація системи управління фінансовим станом підприємств	25
РОЗДІЛ 2 АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДІАГНОСТИКИ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА.....	29
2.1 Система підходів діагностики фінансового стану підприємства в умовах кризи	29
2.2 Науково-методичне забезпечення діагностики фінансової стійкості підприємства	35
2.3 Аналітичне обґрунтування фінансової стійкості підприємства	47
РОЗДІЛ 3 ІНСТРУМЕНТАРІЙ УДОСКОНАЛЕННЯ_УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМ СТАНОМ ПІДПРИЄМСТВА.....	51
3.1 Складові організаційно-економічного механізму управління фінансовим станом	51
3.2. Інформаційне забезпечення управління фінансовим станом підприємства	57
ВИСНОВКИ.....	66
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	69
Додаток А.....	75
Додаток Б	76

ВСТУП

Актуальність дослідження.

Фінансова індустрія отримала значний розвиток з тенденцією світової інтеграції та економічної глобалізації. Важливу роль у фінансовому менеджменті відіграє управління фінансовим станом підприємства. Управління фінансовим станом є невід'ємною частиною сучасного управління підприємством, а відсутність фінансового менеджменту впливає на виробництво та функціонування підприємств. Управління фінансовим станом є основним змістом фінансового менеджменту в сучасній системі управління підприємством. Підвищення рівня, ефективності та якості фінансового стану має велике значення для реалізації модернізації підприємств та наукового сталого розвитку [1]. Аналіз, оцінка, прогнозування, діагностика та моніторинг фінансового стану відіграють важливу роль у поточній фінансовій діяльності і є провідним завданням як науково-теоретичного, так і практичного рівня. Ефективне управління фінансовим станом сприяє економічному зростанню та розвитку економічного циклу. Удосконалення системи управління фінансовим станом є поточною ключовою проблемою, з якою стикаються багато підприємств в Україні, особливо в контексті ліквідації наслідків пандемії та активних військових дій. Зазначені завдання та успіх їх вирішення безпосередньо пов'язаний з часткою присутності та ринку та рівнем конкурентоспроможністю підприємств на міжнародному ринку. Тому актуальною науковою задачею в сфері фінансів та фінансового менеджменту є управління саме фінансовим станом, що зумовило вибір теми випускної кваліфікаційної роботи.

Мета і задачі магістерської роботи. Метою представленої магістерської роботи є уточнення та удосконалення теоретичного базису, поглиблення науково-методичних засад управління фінансовим станом підприємства та розробка дієвих інструментів удосконалення цього процесу.

Для реалізації визначеної мети для даної магістерської роботи сформовано та зроблено спробу вирішення ряду теоретичних, науково-методичних завдань та розроблено ряд практичних інструментів фінансової санації підприємства:

- уточнено та систематизовано складові поняття «фінансовий стан» підприємства;
- визначено складові та їх взаємний вплив в межах поняття «фінансовий стан» підприємства;
- узагальнено та упорядковано підходи до формування системи показників фінансового стану підприємства;
- уточнено складові та їх підпорядкованість в системі підходів діагностики фінансового стану підприємства;
- аналіз фінансової стійкості підприємства;
- аналіз зон фінансової стійкості господарської діяльності підприємства;
- визначено складові організаційно-економічного механізму управління фінансовим станом;
- сформувані науково-методичні рекомендації до формування інформаційного забезпечення управління фінансовим станом підприємства.

Об'єктом виконання магістерської роботи є кількісний та якісний склад системи фінансового стану підприємства та підходи до його оцінювання.

Предметом дослідження є теоретичний базис, науково-методичне та аналітичне забезпечення, рекомендації з практичної реалізації процесів управління фінансовим станом підприємства з метою покращення загальної функції ефективності діяльності суб'єкта господарювання.

Методи дослідження. Для реалізації мети та вирішення задач, що запропоновано у межах магістерської роботи, застосовано такі методики проведення досліджень: системний підхід, методи діалектики – для уточнення складових за якісним та кількісним характером поняття «фінансовий стан» підприємства; метод абстракції, індукційний та

редукційний підходи - для упорядкування підходів до формування системи показників фінансового стану підприємства, критеріальної бази оцінювання, визначення ключових параметрів фінансового стану; метод абстракції та дедукції – удосконалено науково-методичні засади забезпечення процесу фінансової санації підприємства; наукового спостереження, статистичний метод, методи аналізу і синтезу – для аналізу ключових параметрів фінансового стану; метод конкретизації та узагальнень – для розробки удосконаленого інструментарію управління фінансовим станом підприємства.

Підсумковий науковий результат отриманих у магістерській роботі положень та висновків полягає у поглибленні теоретичного підґрунтя, аналітичному уточненні та сформованих практичних пропозицій щодо удосконалення управління фінансовим станом та основі системності та упорядкованості, що дозволяє визначити резерви покращення фінансових параметрів як в цілому так і за окремими складовими.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМ СТАНОМ ПІДПРИЄМСТВА

1.1 Зміст та місце показників фінансового стану в аналіз ефективності господарської діяльності

Традиційний підхід до обсягу фінансового менеджменту відносить його предмет у науковій літературі на початкових етапах його розвитку до окремої галузі наукового дослідження. Термін «фінанси корпорації» використовувався для опису того, що зараз відомо в академічному світі як «фінансовий менеджмент». Як випливає з назви, корпоративні фінанси займалися фінансуванням корпоративних підприємств. Іншими словами, обсяг фінансової функції трактувався традиційним підходом у вузькому сенсі залучення коштів корпоративними підприємствами для задоволення своїх потреб у фінансуванні. Термін «закупівля» використовувався в широкому значенні, щоб охопити весь спектр зовнішнього залучення коштів. Таким чином визначена галузь дослідження фінансів розглядалася як така, що охоплює три взаємопов'язані аспекти залучення та управління ресурсами ззовні:

- 1) інституційний механізм у формі фінансових установ, які складають організацію ринку капіталу;
- 2) фінансові інструменти, за допомогою яких залучаються кошти з ринків капіталу, і відповідні аспекти практики та процедурні аспекти ринків капіталу;
- 3) правові та бухгалтерські відносини між фірмою та її джерелами фінансування.

Таким чином, висвітлення корпоративних фінансів було задумано для опису комплексу інститутів, інструментів і практик ринку капіталу, що

швидко розвивається. Пов'язаним аспектом було те, що фірмам потрібні кошти під час певних епізодичних подій, таких як злиття, ліквідація, реорганізація тощо. Детальний опис цих головних подій становив другий елемент обсягу цієї галузі академічних досліджень. Те, що це були широкі риси предмета фінансування корпорацій, красномовно відображено в наукових працях періоду, коли традиційний підхід домінував в академічному мисленні. Таким чином, питання, яке розглядала література з фінансів, полягало в тому, як найкраще отримати ресурси з поєднання доступних джерел. Фінансовий менеджмент підприємства – це робота фінансового менеджера, який планує, організовує та контролює всі операції підприємства, аналізує зміни в структурі та обсязі фондів фінансових ресурсів, здійснює моніторинг фінансових потоків. Для управління ресурсами організації фінансовий менеджер використовує різні інструменти фінансового механізму.

Основними цілями управління фінансами підприємства є максимізація прибутку, капіталізації (ринкової вартості) та платоспроможності (ліквідності) підприємства з метою задоволення інтересів власників. Реалізація цих цілей є обов'язком керівника фінансового підрозділу організації. Крім того, побудова роботи фінансової служби, підбір кваліфікованих спеціалістів та моніторинг процесу та результатів їх діяльності, що є основними обов'язками будь-якого керівника. Впровадженням системи управління фінансами на підприємстві, як правило, займається спеціальний підрозділ, який може бути представлений як одним співробітником, так і повноцінним відділом. На чолі такої фінансової служби стоїть свій керівник. Виходячи з розміру організаційної структури та галузевої специфіки підприємства, функції управління фінансами можуть бути розподілені між декількома відділами.

Методичні рекомендації з оцінюванні та аналізі фінансово-господарського стану підприємств, установ, організацій, регалментованих Державною податковою адміністрацією України, подають визначення

поняття «фінансовий стану» як таке, що є «комплексним поняттям і фіксує рейтинг підприємства на ринку фінансів, доцільвоюють ідентифікуватися його кредито- і податкоспроможність для потреб прийняття фінансових рішень та зовнішніх інвесторів, та представлений системою показників, критерії, нормативів, які визначені на конкретну дату оцінювання» [1].

У практиці запозичуються різноманітні точки зору у тлумаченні поняття «фінансового стану», які відображені у табл. 1.1.

Таблиця 1.1 – Підходи до визначення змісту поняття «фінансовий стан»

Автори	Тлумачення поняття
Методика інтегральної оцінки інвестиційної привабливості підприємств та організацій [1]	Фінансовий стан підприємства – це комплексне поняття, яке є результатом взаємодії всіх елементів системи фінансових відносин підприємств, визначається сукупністю виробничо-господарських факторів і характеризується системою показників, що відображають наявність, розміщення і використання фінансових ресурсів
Е.А. Маркар'ян, Г.П. Герасименко [5]	Фінансовий стан підприємства – це сукупність показників, які відображають його спроможність погасити свої боргові зобов'язання
В.В. Осмоловський [7]	Фінансовий стан – це комплексне поняття, яке характеризується забезпеченістю фінансовими ресурсами, необхідними для нормальної виробничої діяльності комерційних та інших суб'єктів господарювання, доцільністю й ефективністю їх розміщення і використання, фінансовими взаємовідносинами із суб'єктами господарювання, платоспроможністю та фінансовою стійкістю
А.М. Поддєрьогін [8]	Фінансовий стан підприємства – це комплексне поняття, яке є результатом взаємодії всіх елементів системи фінансових відносин підприємства, визначається сукупністю виробничо-господарських факторів і характеризується системою показників, що відображають наявність, розміщення і використання фінансових ресурсів
М.Я. Дем'яненко [2]	Фінансовий стан – це комплексне поняття, що відображає якісний бік його виробничої та фінансової діяльності та є результатом реалізації всіх елементів зовнішніх і внутрішніх фінансових відносин підприємства. Він характеризується системою показників, які відображають стан капіталу в процесі його кругообігу, здатність розраховуватися за своїми зобов'язаннями і забезпечувати ефективне фінансування своєї виробничої діяльності на певний момент часу
Л.Г. Загородній, Г.Л. Вознюк, Т.С. Смовженко [3]	Фінансовий стан – це стан економічного суб'єкта, що характеризується наявністю в нього фінансових ресурсів, забезпеченістю коштами, необхідними для господарської діяльності, підтримання нормального режиму праці та життя, здійснення грошових розрахунків з іншими економічними суб'єктами
М.Я. Коробов [4]	Фінансовий стан підприємства – це складна, інтегрована за багатьма показниками характеристика якості його діяльності. Фінансовий стан підприємства можна визначити як міру забезпеченості підприємства необхідними фінансовими ресурсами і ступінь раціональності їх розміщення для здійснення ефективної господарської діяльності та своєчасних грошових розрахунків за своїми зобов'язаннями
Г.В. Савицька [11]	Фінансовий стан підприємства характеризується системою показників, які відображають стан капіталу в процесі його кругообігу та здатність суб'єкта господарювання фінансувати свою діяльність на фіксований момент часу

* Джерело [2-9]

Контекстне наповнення показників фінансового стану підприємства представлено на рис. 1.1.

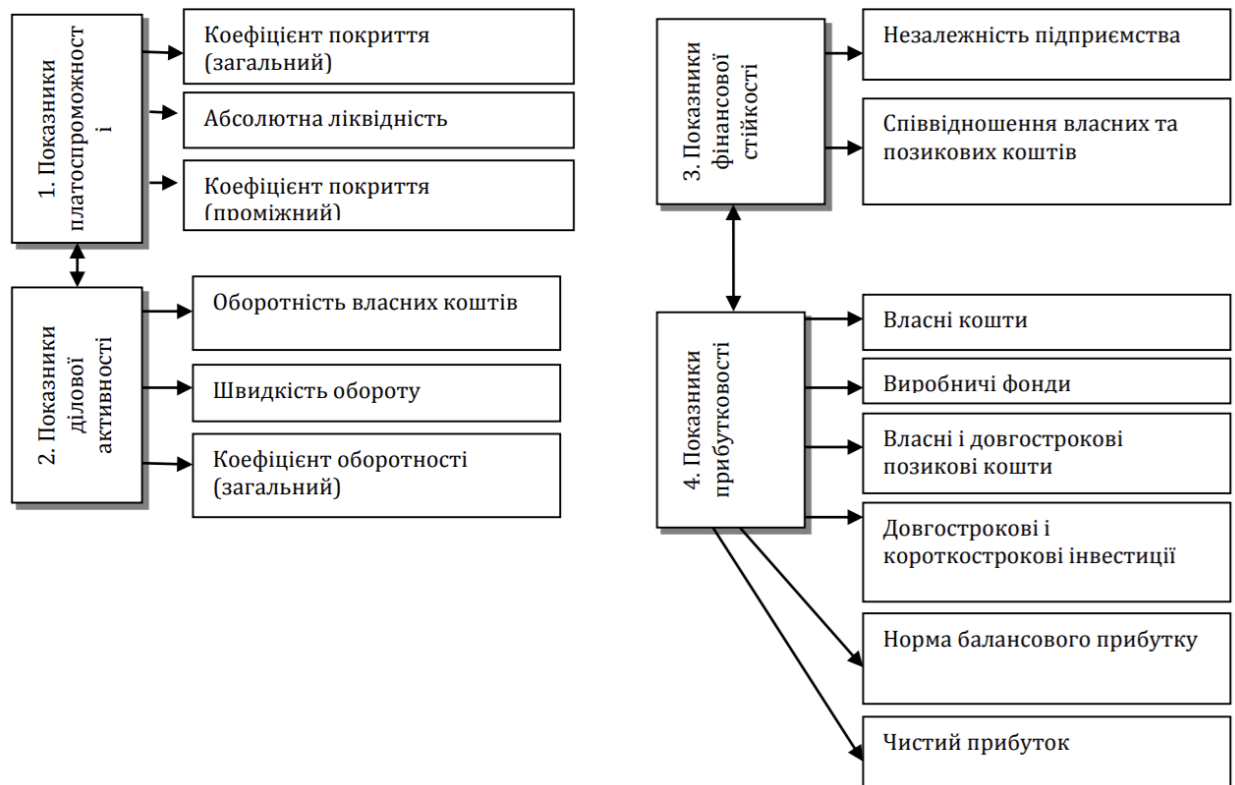

Рисунок 1.1 – Контекстне наповнення показників фінансового стану підприємства [10]

Слід зазначити, що у сукупності складових господарського процесу фінансовий стан є однією з найважливіших складових, що констатується вищенаведеними даними. Беззаперечно, ефективність роботи підприємства залежить як від чітко окреслених складових і фінансових показників, так й від ефективності і правильності управління ними. З метою поліпшення управління фінансовим станом підприємства потрібно своєчасно виявляти та усувати проблеми поточного та довгострокового характеру. Не менш важливим є планування та подальша реалізація заходів з оперативного відновлення платоспроможності, націлених на утримання фінансової стійкості, розробка програм зі стратегії розвитку підприємства, а також забезпечення можливості виконувати підприємством свою господарську місію, продовжувати фінансову діяльність, щоб забезпечити економічне

зростання виробництва, стабільність на момент кризи, платоспроможність, ліквідність та отримання певного прибутку.

Цікавою є систематизація зарубіжного досвіду оцінювання фінансового стану (табл. 1.2).

Таблиця 1.2 - Оцінювання фінансового стану у зарубіжних системах фінансового менеджменту*

Переваги	Недоліки
- моделі включають велику кількість показників, що забезпечує низьку трудомісткість їх використання при достатньо високій точності результатів; - моделі передбачають інтегральну оцінку і дають можливість порівняння стану різних об'єктів; - інформація для розрахунку всіх показників доступна і міститься в основних формах звітності; - існує можливість не тільки прогнозування банкрутства, але і оцінка зони ризику, в якій знаходиться підприємство; - моделі мають, високу ймовірність оцінювання і досить дієві на практиці; - деякі дискримінантні моделі можна використовувати для підтвердження результатів як окремо, так і в сукупності; - найбільше адаптовані до української практики моделі Таффлера, Спрінггейта.	- моделі використовувались та визначались на основі західноєвропейських підприємств, а будь-яка країна має свою специфіку; - моделі не адаптовані до нашої вітчизняної економіки, - а також не враховують значної більшості показників (розвитку галузі, стану постачальників та конкурентів, доходів і витрат споживачів); - у розрахункових коефіцієнтах немає найважливіших показників підприємства; - моделі враховують тільки балансові показники та показники звіту про фінансові результати; - моделі наводяться з різними за вагомістю показниками, що обумовлено розходженнями в обліку окремих показників, впливом інфляції на їх формування, невідповідністю балансової та ринкової вартості окремих активів та інших об'єктивних причин.

* [11]

Однією з характеристик фінансового стану підприємства є майновий стан, на основі якого базується оцінювання складу, структури та динаміки майна і джерел формування капіталу. При аналізі майнового стану може бути використана форма 1 «Баланс» як без зміни (об'єднання) статей, так і шляхом скорочення аналітичного балансу. Для цього потрібно об'єднати в окремі групи однорідні за економічним змістом статі балансу і доповнити його відповідними показниками, що відображають зміни у майновому стані підприємства (застосовуючи горизонтальний і вертикальний аналіз).

Таблиця 1.3 - Характеристика показників майнового стану підприємства

Показник	Розрахунок	Зміст
Сума господарських коштів, що їх підприємство має у розпорядженні	підсумок балансу	Дає загальну вартісну оцінку активів, які перебувають на балансі підприємства. Зростання цього показника свідчить про збільшення майнового потенціалу підприємства.
	(ф. 1 р. 1300)	
Коефіцієнт зносу основних засобів	відношення зносу основних засобів до первісної вартості основних засобів	Характеризує частку зношених основних засобів у загальній їх вартості. Позитивним є зменшення значення показника.
	ф. 1 р. 1012/ ф. 1 р. 1011	
Коефіцієнт придатності основних засобів	відношення залишкової вартості основних засобів до первісної	Показує, яка частина основних фондів придатна для експлуатації в процесі господарської діяльності.
	ф. 1 р. 1010/ ф. 1 р. 1011	
Коефіцієнт оновлення	відношення первісної вартості основних засобів, що надійшли за звітний період, до первісної вартості основних засобів, наявних на балансі підприємства на кінець звітного періоду	Показує, яку частину від наявних на кінець звітного періоду становлять нові основні засоби.
	ф.5 р.260 (гр.5)/ф.1 р.1011 (к. р.)	
Коефіцієнт вибуття	відношення первісної вартості основних засобів, що вибули за звітний період, до первісної вартості основних засобів, наявних на балансі підприємства на початок звітного періоду	Показує, яка частина основних засобів вибула за звітний період.
	ф.5 р.260 (гр.8)/ ф.1 р.1011 (п. р.)	
Частка основних засобів в активах	відношення залишкової вартості основних засобів до загальної суми активів	Динаміка зменшення показника протягом певного періоду є позитивною в умовах стабільного або зростаючого обсягу виробництва.
	ф.1 р. 1010/ ф.1 р. 1300	
Коефіцієнт мобільності активів	співвідношення оборотних та необоротних активів підприємства	Характеризує рівень мобільності активів підприємства, його підвищення є позитивним фактором.
	ф.1 р. 1195/ ф.1 р. 1095	

* [12]

Фінансова стійкість чітко відображає ступінь фінансової залежності суб'єкта господарювання від зовнішніх джерел інвестиційних ресурсів і висвітлює його плато- і кредитоспроможність. З метою оцінки фінансової стійкості підприємства важливо відслідкувати, чи віддають власники підприємства перевагу допустимому зростанню частки позикових коштів; чи кредитори співпрацюють із суб'єктами господарювання, фінансовий стан яких має достатньо високу частку власного капіталу. Необхідно також провести розрахунок комплексу відносних показників. За найбільш значущий показник фінансової стійкості здебільшого вважають коефіцієнт автономії, що представляє частку власного капіталу підприємства у загальній сумі авансованих коштів. Значення даного показника дозволяє ідентифікувати рівень фінансової стійкості в загальному рівні ефективності фінансово-економічної діяльності. Цей показник може збільшуватися при

його зростанні і підприємство також стає більш незалежним від зовнішніх джерел фінансування.

Цей коефіцієнт досягає мінімально достатнього (нормативного) значення 0,5. Працюючи на перспективу подальшого розвитку господарської діяльності менеджери можуть сприяти зростанню частки позикових засобів. Таке управлінське рішення дозволить досягнути більшого прибутку на одиницю власних фінансових засобів.

Порядок ідентифікації рівня фінансового стану представлений у таблиці 1.4.

Таблиця 1.4 - Характеристика показників фінансової стійкості підприємства

Показник	Розрахунок	Зміст
Коефіцієнт автономії	відношення власного капіталу підприємства до підсумку балансу	Показує питому вагу власного капіталу в загальній сумі засобів, авансованих у його діяльність нормативне значення $> 0,5$
	$\Phi 1 \text{ p.1495} / \Phi 1 \text{ p.1900}$	
Коефіцієнт співвідношення власних і залучених коштів	відношення власного капіталу до позикових і залучених джерел	Показує, скільки одиниць власних коштів припадає на кожну одиницю позикових і залучених нормативне значення > 1
	$\Phi 1 \text{ p. 1495} / (\text{p.1595} + \text{p.1695} + \text{p.1700})$	
Коефіцієнт фінансової стійкості	відношення суми власного капіталу і довгострокових зобов'язань до підсумку балансу	Показує, яку частку активів підприємство здатне фінансувати за рахунок власного капіталу і капіталу, залученого на довгостроковій основі і свідчить про його здатність залишатися платоспроможним в довгостроковій перспективі.
	$\Phi 1 (\text{p.1495} + \text{p.1595}) / \Phi 1 \text{ p.1900}$	
Коефіцієнт маневреності власного капіталу	відношення власного оборотного капіталу підприємства до власних джерел фінансування	Показує, яка частина власного оборотного капіталу перебуває в обороті, тобто у тій формі, яка дає змогу вільно маневрувати цими коштами, а яка капіталізована.
	$\Phi 1 (\text{p.1195} - \text{p.1695}) / \Phi 1 \text{ p.1495}$	
Коефіцієнт забезпеченості власними оборотними коштами	відношення власного оборотного капіталу підприємства до оборотних активів	Показує рівень фінансування оборотних активів за рахунок довгострокових джерел фінансових ресурсів.
	$\Phi 1 (\text{p.1195} - \text{p.1695}) / \Phi 1 \text{ p.1195}$	

* [13]

Важливого значення також набуває коефіцієнт забезпеченості власними оборотними засобами, який слугує індикатором здатності підприємства фінансувати оборотні активи за допомогою власних фінансових ресурсів. Навіть за відсутності доступу до позикових коштів і зовнішніх джерел фінансування високе значення коефіцієнта гарантує фінансову стійкість підприємства і можливість активно працювати.

Ступінь ліквідності підприємства підлягає оцінюванню з використанням певних відносних показників ліквідності з різним набором ліквідних засобів з метою покриття короткотермінових зобов'язань. На часі, фахівцями виокремлюються різні показники ліквідності, залежно від того, які види оборотних активів розраховуються. Оцінюючи ліквідність, насамперед, використовують коефіцієнт абсолютної, швидкої та загальної ліквідності (коефіцієнт покриття). Основною проблемою, що є наслідком При відсутності наявних грошових коштів багато підприємств мають дуже низький рівень показника абсолютної ліквідності, що дає підґрунтя ряду проблем. Проте, в цілому, коефіцієнт покриття у більшості суб'єктів господарювання є вищим за нормативне значення, що свідчить про наявність у підприємств достатньої кількості оборотних активів для покриття поточних зобов'язань, хоч у структурі цих активів переважають запаси, які вважаються найменш ліквідними з оборотних активів.

Прибутковість підприємства безпосередньо пов'язана з отриманням прибутку та показує ефективність діяльності підприємств різних форм господарювання. Однак її не можна ототожнювати з абсолютною сумою отриманого прибутку, оскільки прибутковість – це відносний показник, що вимірюється в коефіцієнтах або відсотках. Перевагою показників прибутковості порівняно з показниками прибутку є більш широкі можливості порівняння. Позитивним для підприємства є зростання цих показників, що надасть можливості подальшого його успішного розвитку. Характеристика і порядок ідентифікації складових показника прибутковості в господарській діяльності підприємств подані у табл. 1.5.

Таблиця 1.5. – Характеристика і порядок ідентифікації складових показника прибутковості в господарській діяльності підприємств

Показник	Розрахунок	Зміст
Рентабельність капіталу	відношення чистого прибутку до середньорічної вартості капіталу $\text{ф2 р.2350 або р.2355} / \text{ф1(р.1300 (гр.3) + р.1300 (гр.4))} / 2$	Свідчить про ефективність використання всього майна підприємства.
Рентабельність власного капіталу	відношення чистого прибутку до середньорічної вартості власного капіталу $\text{ф2 р.2350 або р.2355} / \text{ф1(р.1495 (гр.3) + р.1495 (гр.4))} / 2$	Показує ефективність використання власного капіталу.
Рентабельність реалізованої продукції	відношення валового прибутку до собівартості реалізованої продукції $\text{ф2 р.2090 або р.2095} / \text{ф2р.2050}$	Показує ефективність виробництва і реалізації продукції підприємства.
Рентабельність продажу	відношення чистого прибутку до чистої виручки від реалізації $\text{ф2 р.2350 або р.2355} / \text{ф2 р.2000}$	Показник, який показує, скільки прибутку припадає на одиницю реалізованої продукції.
Рентабельність господарської діяльності	відношення чистого прибутку до витрат господарської діяльності $\text{ф2 р.2350 або р.2355} / \text{ф2 р.(2050+2130+2150+2180+2250+2255+2270+2300)}$	Характеризує ефективність здійснення господарської діяльності підприємства.

В практиці управління підприємством слід враховувати чотири типи і формули показників прибутковості, які компанії повинні враховувати, щоб знати, чи на правильному шляху вони.

1. Валовий прибуток: цей показник прибутковості. Валовий прибуток отримується відповідно до операційного доходу, тобто загального обсягу продажів і собівартості. Операційні витрати – це всі доходи, отримані від вашої основної економічної діяльності, тоді як неопераційні витрати походять від другорядної діяльності, яка може бути випадковою.

2. Операційна маржа: цей показник виходить шляхом ділення операційного доходу на чистий обсяг продажів, помножений на сто. Операційний прибуток отримується шляхом віднімання операційних витрат від валового прибутку.

3. Маржа прибутку до сплати податків: щоб отримати цю маржу, необхідно розрахувати операційний прибуток шляхом віднімання інших позаопераційних витрат із загального обсягу продажів. Цей показник дозволить визначити прибуток підприємства до сплати податків.

4. Рентабельність чистого прибутку: цей показник отримується шляхом віднімання валового прибутку за мінусом витрат і податків із загального доходу.

Рентабельність чистого прибутку дозволить оцінити, чи спроможне підприємство отримувати прибуток від операційної діяльності або загального обсягу продажів.

Усі показники допоможуть фінансовим менеджерам оцінити прибутковість на основі звіту про прибутки та збитки. Бажано проводити цей повний аналіз щороку, щоб мати чітку інформацію про прибутки, які ви отримуєте від свого бізнесу чи інвестицій.

1.2 Передумови формування системи управління фінансовим станом підприємства

Беручи до уваги думку вчених Брейлі Р. та Майєрс С., які надають у своїх роботах визначення управління фінансовим станом, вважаємо, що для сучасних підприємств є доцільним правильно оцінити роль ефективного управління фінансовим станом, адже раціональне керування ресурсами підприємства, правильна організація та нагальне прийняття заходів щодо процесів, необхідне для стійкого функціонування підприємства [14-16].

Отже, поняття управління фінансовим станом можна визначити як цільове спрямування фінансових показників підприємства на досягнення нормативів, стійкого рівня збалансованості, стабільного функціонування та підвищення або утримання поставлених задач впродовж усієї господарської діяльності підприємства. Управління фінансовим станом підприємства має на меті ефективний, безперервний моніторинг та досягнення оперативних, тактичних та стратегічних цілей підприємства, що заплановані ним на поточний та майбутній періоди. Щоб сформулювати управлінське рішення, потрібно виконати наступне [17-20]:

1. Аналіз інформації та вибір з неї необхідних складових.

2. Обробка інформації. 3. Розрахунок необхідних показників.
4. Розрахунок необхідних коефіцієнтів.
5. Проаналізувати значення показників та коефіцієнтів порівняно з нормативами.
6. Підготовка висновків стосовно фінансового стану підприємства.
7. Розробка заходів залежно від ситуації, в якій знаходиться підприємство.

Управлінню фінансовим станом підприємства сприяє комплексне застосування різних методів, принципів, методик аналізу, що дають дієвий результат і ефективне управління. Проведений аналіз дає можливість своєчасно виявити недоліки, «больові точки» у фінансовій системі підприємства та способи, що допоможуть яких мінімізувати або взагалі усунути проблеми у фінансово- економічній діяльності господарюючого суб'єкта.

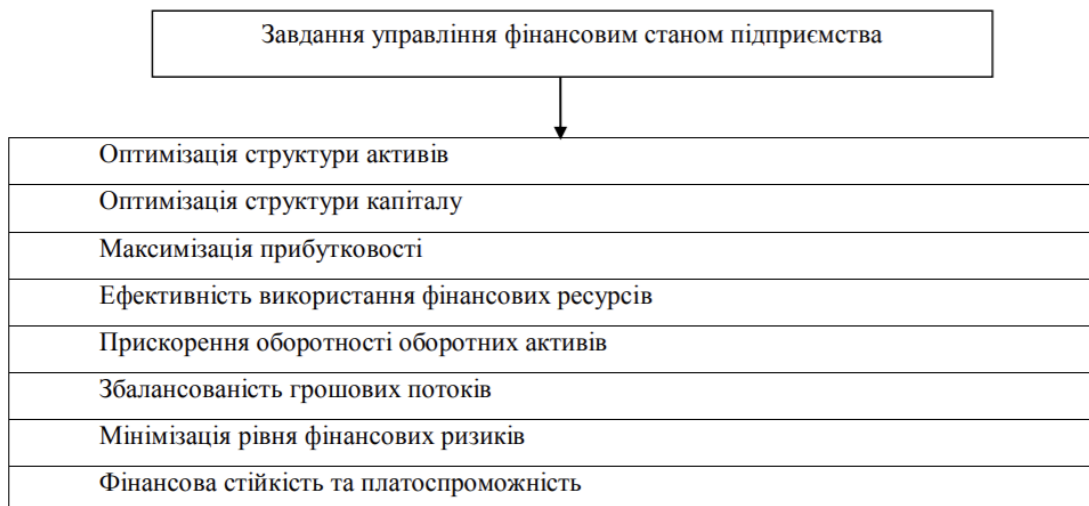

Рисунок 1.2 – Систематизація завдань управління фінансовим станом [21]

Сучасний підхід розглядає термін фінансовий менеджмент у широкому значенні та забезпечує концептуальну та аналітичну основу фінансового процесу. Відповідно до нього фінансова функція охоплює як придбання

коштів, так і їх розподіл. Таким чином, окрім проблем, пов'язаних із залученням зовнішніх коштів, основною проблемою фінансового менеджменту є ефективний і розумний розподіл коштів на різні цілі. Визначений у широкому сенсі, він розглядається як невід'ємна частина загального менеджменту. Новий підхід – це аналітичний спосіб розгляду фінансових проблем фірми. Основний зміст цього підходу полягає в тому, який загальний обсяг коштів має виділити підприємство? Які конкретно активи має придбати підприємство? Як мають фінансуватися необхідні кошти? З іншого боку, можна сказати, що основний зміст сучасного підходу до фінансового менеджменту такий:

1) наскільки великим має бути підприємство та як швидко воно має розвиватися?

2) у якій формі він повинен зберігати активи?

3) яким повинен бути склад його зобов'язань?

Три запитання, поставлені вище, стосуються головних фінансових проблем фірми. Іншими словами, фінансовий менеджмент, згідно з новим підходом, пов'язаний з вирішенням трьох основних проблем, пов'язаних з фінансовими операціями фірми, що відповідає трьом питанням інвестицій, фінансування та рішень щодо дивідендів. Таким чином, фінансовий менеджмент у сучасному розумінні цього терміну можна розділити на три основні рішення як функції фінансів:

1) інвестиційне рішення;

2) фінансове рішення;

3) рішення щодо дивідендної політики.

Інвестиційне рішення стосується вибору активів, у які фірма буде інвестувати кошти. Активи, які можна придбати, поділяються на дві широкі групи:

1) довгострокові активи, які приносять прибуток протягом певного періоду часу в майбутньому,

2) короткострокові або поточні активи, визначені як ті активи, які в ході звичайної діяльності конвертуються в без зменшення вартості, як правило, протягом року.

Перший з них, що включає першу категорію активів, широко відомий у фінансовій літературі як бюджетування капіталу. Аспект прийняття фінансових рішень щодо оборотних активів або короткострокових активів у народі називають управлінням оборотним капіталом. Бюджетування капітальних витрат, мабуть, є найбільш фінансовим рішенням для фірми. Це пов'язано з вибором активу чи інвестиційної пропозиції або напрямку дій, переваги від якого ймовірно будуть доступні в майбутньому протягом життєвого циклу проекту. Довгострокові активи можуть бути як новими, так і старими/існуючими.

Перший аспект рішення щодо бюджету капітального капіталу стосується вибору нового активу з наявних альтернатив або перерозподілу капіталу, коли існуючий актив не виправдовує виділених коштів. Чи буде актив прийнятий чи ні, залежатиме від відносних вигод і прибутків, пов'язаних з ним. Таким чином, оцінка вартості інвестиційних пропозицій є головним елементом планування капітального бюджету. Це передбачає обговорення методів оцінки інвестиційних пропозицій. Другим елементом рішення щодо бюджетування капітального капіталу є аналіз ризику та невизначеності. Оскільки вигоди від інвестиційних пропозицій поширюються на майбутнє, їх нарахування є невизначеним. Їх необхідно оцінювати за різними припущеннями щодо фізичного обсягу продажу та рівня цін.

Таким чином, у вправі присутній елемент ризику у сенсі невизначеності майбутніх вигод. Таким чином, віддачу від рішень щодо капітального бюджету слід оцінювати у зв'язку з пов'язаним із цим ризиком. Нарешті, оцінка вартості довгострокового проекту передбачає певну норму або стандарт, за якими слід оцінювати вигоди. Необхідна норма відома під різними назвами, такими як ставка відсікання, ставка перешкод, необхідна

ставка, мінімальна норма прибутку тощо. Цей стандарт широко виражається у термінах вартості капіталу. Концепція та вимірювання вартості капіталу, таким чином, є ще одним важливим аспектом рішення щодо бюджетування капітальних витрат.

Коротко кажучи, основними елементами рішень щодо бюджетування капіталу є:

- 1) довгострокові активи та їх склад,
- 2) склад ділових ризиків фірми та (iii) концепція та вимірювання вартості капіталу.

Управління оборотним капіталом займається управлінням поточними активами. Це важлива та невід’ємна частина фінансового менеджменту, оскільки короткострокове виживання є необхідною умовою довгострокового успіху. Одним із аспектів управління оборотним капіталом є компроміс між прибутковістю та ризиком (ліквідністю). Існує конфлікт між прибутковістю та ліквідністю. Якщо фірма не має належного оборотного капіталу, тобто вона не інвестує достатніх коштів у оборотні активи, вона може стати неліквідною і, як наслідок, не в змозі виконувати свої поточні зобов’язання, що створює ризик банкрутства. Якщо поточні активи занадто великі, це негативно впливає на прибутковість. Ключові стратегії та міркування щодо забезпечення компромісу між прибутковістю та ліквідністю є одним із основних аспектів управління оборотним капіталом. Крім того, необхідно ефективно управляти окремими оборотними активами, щоб не блокувати ні недостатні, ні непотрібні кошти.

Таким чином, управління оборотним капіталом має дві основні складові:

- 1) огляд управління оборотним капіталом у цілому;
- 2) ефективне управління окремими поточними активами, такими як готівка, дебіторська заборгованість та запаси.

Друге важливе рішення, пов’язане з фінансовим менеджментом, – це рішення про фінансування. Інвестиційне рішення в основному стосується

складу активів або складу активів фірми. Рішення про фінансування стосується фінансової суміші, структури капіталу чи левериджу. Термін «структура капіталу» означає співвідношення боргу (джерела фінансування з фіксованим відсотком) та власного капіталу (цінні папери зі змінними дивідендами/джерело коштів). Фінансове рішення фірми стосується вибору частки цих джерел для фінансування інвестиційних потреб. Рішення про фінансування має два аспекти. По-перше, теорія структури капіталу, яка показує теоретичний зв'язок між використанням боргу та прибутком акціонерів. Використання боргу передбачає більший прибуток для акціонерів, а також фінансовий ризик. Необхідний належний баланс між боргом і власним капіталом для забезпечення компромісу між ризиком і прибутком для акціонерів. Структура капіталу з розумною пропорцією позикового та власного капіталу називається оптимальною структурою капіталу.

Таким чином, один з аспектів фінансового рішення, чи існує оптимальна структура капіталу? І в якій пропорції потрібно залучати кошти, щоб максимізувати прибуток акціонерам? Другим аспектом рішення про фінансування є визначення відповідної структури капіталу з огляду на факти конкретного випадку. Таким чином, рішення про фінансування охоплює два взаємопов'язані аспекти:

- 1) теорію структури капіталу;
- 2) рішення щодо структури капіталу.

Третім головним рішенням фінансового менеджменту є рішення щодо дивідендної політики. Дивіденди слід аналізувати у зв'язку з фінансовим рішенням фірми. У роботі з прибутками фірми є дві альтернативи: вони можуть бути розподілені між акціонерами у формі дивідендів або вони можуть залишатися в самому бізнесі. Рішення щодо того, яким курсом слід дотримуватися, значною мірою залежить від важливого елемента рішення про дивіденди, коефіцієнта виплати дивідендів, тобто від того, яку частку чистого прибутку слід виплачувати акціонерам. Остаточне рішення

залежатиме від уподобань акціонерів та інвестиційних можливостей, доступних у фірмі. Другим важливим аспектом рішення щодо дивідендів є фактори, що визначають дивідендну політику фірми на практиці.

Підсумовуючи, традиційний підхід мав дуже вузьке сприйняття та був позбавлений інтегрованої концептуальної та аналітичної основи. Він був справедливо відкинутий у сучасній академічній літературі. Сучасний підхід розширив сферу фінансового менеджменту, яка передбачає вирішення трьох основних рішень, а саме: інвестиції, фінансування та дивіденди. Вони взаємопов'язані і повинні прийматися спільно, щоб прийняття фінансових рішень було оптимальним. Концептуальною основою для прийняття оптимальних фінансових рішень є мета фінансового менеджменту. Іншими словами, щоб забезпечити оптимальне рішення щодо цих трьох сфер, вони повинні бути пов'язані з цілями фінансового менеджменту.

1.3 Структуризація системи управління фінансовим станом підприємства

Управління фінансами підприємства, як і будь-яка система управління, містить об'єкт і суб'єкт, тобто керовану та керуючу підсистему (рис. 1.2). Предметом управління в системі управління фінансами є передусім організаційна структура, а також фінансовий інструментарій, інформаційна база та технічні засоби управління фінансами. Організаційні структури управління фінансами підприємства можуть будуватися по-різному, це залежить від розміру підприємства, форми власності, специфіки діяльності тощо [22-23]. У невеликій організації всі функції управління фінансами може виконувати або головний бухгалтер (бухгалтер), або бухгалтер разом з директором. Велика компанія характеризується виділенням спеціальних служб (фінансовий відділ, фінансовий відділ), які функціонують безпосередньо з бухгалтерією.

Структуризація системи управління фінансовим станом підприємства представлена на рис. 1.3.

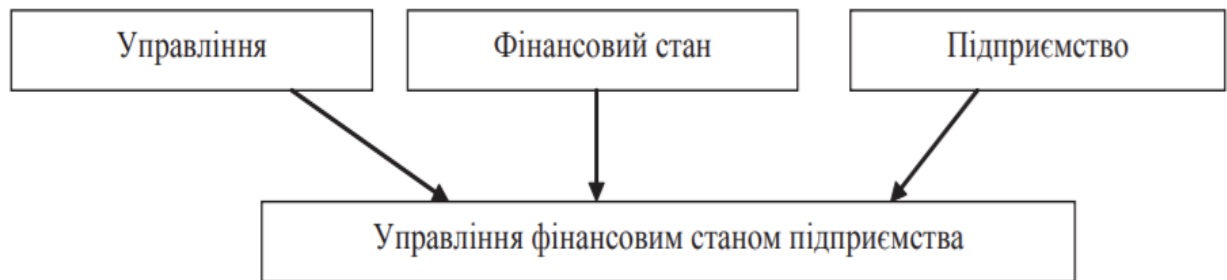

Рисунок 1.3 - Структуризація системи управління фінансовим станом підприємства [24]

Фінансові інструменти або різноманітні прийоми, методи, моделі складають ядро науки про фінансовий менеджмент і будуть детально розглянуті в наступних розділах цього посібника. Інформаційна база управління фінансами містить будь-яку інформацію фінансового характеру. Це може бути фінансова звітність підприємства, дані товарних, фондових і валютних бірж, інформація з банківської сфери тощо. Інформаційна база також повинна містити правову інформацію - закони, постанови уряду, статутні документи, положення та інструкції, що регламентують роботу конкретного підприємства [25]. Технічні засоби управління фінансами – це сучасні засоби обчислювальної та телекомунікаційної техніки, які дозволяють максимально оптимізувати етапи збору, передачі та перетворення інформації [26-27]. Об'єктом управління в системі управління фінансами є фінансові відносини, які виникають між учасниками господарської діяльності, а також різними ланками фінансової системи, фінансові ресурси та їх джерела.

Узагальнення принципів управління фінансовим станом підприємств представлено на рис. 1. 4.

Рисунок 1.4 – Узагальнення принципів управління фінансовим станом підприємств [28]

Блок «Інформаційне забезпечення» включає засоби та джерела інформації про стан майна, зобов'язань, власні джерела формування активів організації; також включає зовнішні джерела інформації про стан зовнішнього та робочого середовища організації, які можуть мати істотний вплив на показники фінансового стану організації в поточному періоді та в майбутньому. Таким чином, в даному блоці формується масив даних про основні показники фінансового стану зовнішнього і внутрішнього контурів організації.

У блоці «Облік» здійснюється моніторинг, реєстрація, накопичення та систематизація масиву даних, отриманого на першому етапі інформаційного процесу. Інформація групується за методами обліку: документація,

подвійний запис, облікове моделювання (бухгалтерський інжиніринг). Інформація відображається в спеціальних облікових регістрах, потім агрегується в системі внутрішніх і зовнішніх звітів, які в подальшому інтерпретуються [3].

Третій блок «Аналіз і контроль» - це комплекс процедур перевірки повноти і достовірності фактів господарського життя організації, відображених в підсистемі бухгалтерського обліку, яка визначає стан майна, зобов'язань і власних джерел фінансування. На цьому ж етапі виконуються процедури аналітичної інтерпретації та оцінки основних показників фінансового стану організації, робляться висновки про відповідність або відхилення фактичних значень показників нормативам і критеріям якості. За результатами контрольно-аналітичних процедур робиться висновок щодо подальших регулюючих дій щодо фінансового стану: у разі істотного відхилення відносних показників розробляється комплекс заходів щодо нормалізації основних складових фінансового стану.

У блоці «Презентація зацікавленим користувачам» розкривається інформація про фінансовий стан організації для різних груп користувачів відповідно до їх вимог і запитів. На цьому етапі також оцінюється задоволеність користувачів обсягом і якістю наданої інформації. Внутрішні користувачі зазвичай вимагають більш детальної інформації з розкриттям факторів і драйверів, що вплинули на структурні та динамічні зрушення у складі активів і пасивів балансу та відносних показників фінансового стану. У свою чергу, зовнішні користувачі потребують більш агрегованої інформації для прийняття обґрунтованих економічних рішень щодо подальшої чи перспективної взаємодії з організацією.

РОЗДІЛ 2

АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДІАГНОСТИКИ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА

2.1 Науково-методичні основи оцінювання фінансового стану підприємства

Показники фінансової ефективності зводять великий обсяг інформації в зручну для аналізу форму. Жодна єдина міра фінансової діяльності не є адекватною для оцінки бізнесу. Оцінка кількох фінансових показників може бути більш корисною для того, щоб скерувати менеджера поставити правильні запитання, ніж для вирішення фінансових проблем підприємства. Слід оцінювати як величину заходу, так і його зв'язок з іншими заходами.

Рішення, прийняті під час аналізу балансу, звіту про рух грошових коштів і звіту про прибутки та збитки, мають важливий вплив на фінансові показники. Деякі з цих рішень включають рішення відносно оптимізації собівартості або ринкової вартості при складанні балансу; визначення конкретної вартості кожного активу та пасиву балансу; включення або виключення з балансу нарахованих витрат, відстрочених податків, особистих активів і зобов'язань; оцінка чистого доходу на касовій основі, методі нарахування або скоригованій основі нарахування; і вирішити, чи має бути дохід до чи після сплати податків. Кожне з цих рішень впливає на ключові відносини у фінансовій звітності та впливає на фінансові показники, які використовуються для оцінки фінансової діяльності та позиції.

Загальну продуктивність і становище бізнесу слід оцінювати на основі набору критеріїв, що включає ліквідність, платоспроможність, прибутковість, фінансову ефективність і платоспроможність. Кожен із цих критеріїв вимірює різні аспекти фінансової діяльності та/або позиції.

Ліквідність вказує на здатність підприємства виконувати фінансові зобов'язання в момент їх погашення. Своєчасна оплата зобов'язань підприємства, включаючи основну суму та відсотки за боргом без порушення нормальної роботи, є ознакою ліквідності підприємства.

Платоспроможність вимірює здатність фірми сплатити всі борги, якщо активи підприємства будуть продані. Як правило, якщо ринкова вартість загальних активів перевищує існуючі боргові зобов'язання за цими активами, підприємство вважається платоспроможним.

Рентабельність є показником рівня доходу, отриманого фермерським бізнесом, і вимірюється в термінах норми прибутку, отриманої за рахунок праці, управління та капіталу бізнесу.

Фінансова ефективність вимірює ступінь ефективності, з якою праця, менеджмент і капітал використовуються в бізнесі. Ефективність вказує на співвідношення між витратами та виходами та може бути виміряна у фізичних чи фінансових виразах.

Платоспроможність вимірює здатність підприємства погасити наявні боргові зобов'язання за рахунок сільськогосподарських і несільськогосподарських доходів, і вона тісно пов'язана з концепцією ліквідності.

Кожен із цих критеріїв відіграє важливу роль в аналізі фінансових показників і становища бізнесу

У таблиці 2.1 представлено систему найбільш уживаних методів аналізу та оцінювання фінансового стану.

Таблиця 2.1 – Систематизація найбільш уживаних методів аналізу та оцінки фінансового стану

Методи	Характеристика
Метод фінансових коефіцієнтів	Передбачає розрахунок певних показників, що характеризують фінансову стійкість, платоспроможність і ліквідність, рентабельність (прибутковість) діяльності, майновий стан та ділову активність. Склад і алгоритм розрахунку коефіцієнтів досить різноманітні й залежать від вибраної методики, що затверджена нормативними документами або впорядкована певними науковцями
Оцінка фінансового стану з використанням абсолютних показників	Може бути використана для оцінки окремих боків фінансового стану. Наприклад: для характеристики рівня фінансової стійкості з боку прибутковості підприємства на основі використання результатів маржинального аналізу; визначення типів фінансової стійкості за критерієм стабільності джерел покриття запасів
Рейтингова оцінка	Полягає у класифікації підприємств за певними ознаками виходячи з фактичного рівня показників фінансового стану і рейтингу кожного показника. Перевагою є можливість ранжування низки підприємств за вибраною ознакою
Бальна оцінка (спектр бальна оцінка)	Бальна оцінка полягає у проведенні аналізу фінансових коефіцієнтів шляхом порівняння отриманих значень із нормативними величинами і отриманні узагальнюючого показника, вираженого в балах. Спектральна оцінка при цьому передбачає використання «рознесення» цих значень за зонами віддаленості від оптимального значення
Матрична оцінка	Базується на побудові матриці сукупності фінансових показників, яка перетворюється на матрицю стандартизованих коефіцієнтів. Дає змогу здійснювати порівняльну рейтингову оцінку за певними показниками. З іншого боку, може використовуватися під час складання матричних балансів, балансів грошових надходжень і витрат
Інтегральна оцінка	Результатом проведення оцінки є визначення інтегрального показника на основі застосування різноманітних методичних підходів. При цьому інтегральний показник може характеризувати як окремі складники, так і в цілому фінансовий стан підприємства
Дискримінантні моделі	Дають змогу визначити вірогідність настання банкрутства на основі розроблення (або використання) інтегральної моделі аналізу фінансового стану підприємства. Виділяють однофакторні (коефіцієнт Бівера, Вайбеля) та багатфакторні (модель Альтмана, Ліса, Таффлера, Спрінгейта, Терещенка, Савицької тощо) моделі

За даними [29-30]

До основних типів моделей, застосовуваних найчастіше у процесі аналізу фінансового стану підприємства, можна віднести наступні [4]:

- а) описувальна;
- б) нормативна;
- в) оцінювальна.

Перша описувальна модель аналізу фінансового стану підприємства заснована на вивченні фінансово-економічної звітності підприємства (баланс, форма 1, форма 2, форма 3 та ін.) і передбачає виконання фінансових звітів у таких різновидах аналізів. Зокрема такий як вертикальний або горизонтальний. Також виконується аналіз показників у відносних вимірниках, можливим є аналіз відносних параметрів. Розповсюдженим є трендовий аналіз, а також порівняльний та факторний аналіз. Інша модель аналізу фінансового стану підприємства – нормативна - сформована шляхом

порівнянні фінансово-економічних результатів, досягнутих підприємством протягом періоду реалізації завдань господарської діяльності, з нормативними параметрами по окремих статтях витрат, або видів функцій та робіт, економічних та фінансових нормативів з подальшим виокремленням причин і наслідків наявних відхилень фактивних показників від планових. Третя модель – предикативна - заснована на виконанні прогнозів можливого фінансового стану підприємства у майбутніх періодах господарювання, і, крім того, має такі характерні складові:

- 1) оцінювання точки беззбитковості;
- 2) формування звітів стосовно очікуваних параметрів фінансового стану підприємства з урахуванням імовірності сценаріїв;
- 3) формування моделі ситуаційного аналізу.

Коректне застосування зазначених моделей полягає у їх сумісності, що є дуже важливим фактором, який робить їх дієвими, оскільки ефективне управління фінансовим станом не може відбутись лише завдяки одній із наведених моделей аналізу.

Відповідні форми фінансової звітності надають кількісну своєчасну інформацію для оцінки фінансового стану, а саме: Форма 1 «Баланс» (Звіт про фінансовий стан). 2. Форма 2 «Звіт про фінансові результати» (Звіт про сукупний дохід). 3. Форма 3 «Звіт про рух грошових коштів». 4. Форма 4 «Звіт про власний капітал». 5. Примітки до річної фінансової звітності. Загалом, процедуру оцінювання фінансового стану підприємства слід представити в такій послідовності.

По-перше, необхідно чітко визначитись з метою проведення оцінки фінансового стану підприємства, так як потрібно буде здійснити вибір підходів щодо її здійснення.

По-друге, проводиться збір фінансово-економічної інформації і обираються пріоритетні напрями оцінювання й конкретні показники для характеристики фінансового стану підприємства або його складових відповідно до поставленої мети.

По-третє, розраховуються показники й оцінюються шляхом порівняння з нормативними значеннями.

По-четверте, деталізовано досліджуються базисні причини змінювань фінансово-економічних показників та характеристика відповідно до нормативних значень.

По-п'яте, йде вияв резервів та обґрунтовування заходів по укріпленню фінансового стану підприємства. Зауважимо, що класифікація груп, їх склад та методика розрахунку показників, згідно з нормативними документами різних міністерств і відомств, а також представлені у роботах науковців, істотно різняться, що показує відсутність єдиного підходу до оцінки фінансового стану.

Методикою аналізу фінансового стану та господарської діяльності суб'єктів господарювання затверджено Наказом Міністерства фінансів України № 170 від 14.02.2006 р.. В рамках цієї інструкції пропонується ряд ключових компонентів фінансового аналізу діяльності підприємства:

- горизонтальний фінансовий аналіз, який сфокусовано на відслідкуванні динаміки та спрямованості змін окремих показників фінансового стану, оцінених за підсумками аналізу фінансової звітності за встановлений період часу;

- вертикальний фінансовий аналіз, який сфокусовано на ідеї порівняння питомої ваги певних складових і параметрів фінансового стану;

- порівняльний фінансовий аналіз, який сфокусовано на ідеї порівняння планових та фактичних параметрів, фактичних і нормативних значень у межах галузеві або окремого підприємства;

- аналіз фінансових параметрів, який сфокусовано на ідеї порівняння окремих параметрів фінансово-економічної звітності, ціллю чого є обґрунтування коефіцієнтів фінансового стану: параметр платоспроможності (ліквідності), параметр оборотності активів, параметр фінансової стабільності підприємства та інші;

– факторний фінансовий аналіз, який сфокусовано на ідеї оцінювання впливу окремих складових і факторів на підсумок відповідних результативних параметрів фінансового стану.

Найбільш поширеною методикою з переліку вище представлених методик слід вважати аналіз параметрів фінансового стану із залученням до розгляду фінансових коефіцієнтів, адже саме їх оцінювання дозволяє досягнути високої точності результатів аналізу, оцінювання та дігностики за умови коректної інтерпретації отриманих даних.

Наразі в аналізі фінансового стану використано близьк двохсот фінансово-економічних показників, що ідентифікуються шляхом вивчення та моніторингу фінансової звітності підприємства. Доцільність певного конкретного параметру однозначно обумовлена метою реалізації процедури аналізу. Тому при доборі параметрів, що підлягають оцінюванню, в першу чергу доцільно ідентифікувати стратегічні і тактичні завдання і цілі, досягнення яких обумовлено залученням до оцінки саме цими завданнями. Зазначимо, що найбільш поширені та уживані в практиці оцінювання і аналізу параметри фінансового стану підприємства представлені на рис. 2.1.

Рисунок 2.1 – Найбільш поширені параметри фінансового стану підприємства [31]

Слід зауважити, що окремі параметри фінансового стану, міру розбіжності із нормативами та критеріями необхідно розглядати у контексті системного виміру, що дозволить сформулювати адекватну ситуації оцінювання висновки щодо фінансового стану. Тому для формування за підсумками

оцінювання висновки щодо реального рівня фінансового стану підприємства важливим є порівняння фактично досягнутих в ситуації оцінювання із нормативними параметрами чи середніми значеннями параметрів, що визначатимуться характеристиками регіонального, галузевого характеру або зробити порівняння із найкращим підприємствам у галузі або міжнародному просторі. У підсумку параметри фінансового стану підприємства доцільно зводити до системи із п'яти груп коефіцієнтів, представлених на рис. 2.2.

2.2 Аналіз фінансового стану підприємства

Невід'ємною частиною фінансового менеджменту є оцінювання фінансового стану, якому підпорядковуються дані бухгалтерської звітності та прогнозуються ймовірні оцінки майбутньої планованої господарчої діяльності [32, с. 31].

Як правило, інформаційними джерелами для розрахунку показників і проведення аналізу стає бухгалтерська звітність: Форма 1 «Баланс»; Форма 2 «Звіт про фінансові результати»; Форма 3 «Звіт про рух грошових коштів»; Форма 4 «Звіт про власний капітал»; Форма 5 «Примітки для річної фінансової звітності».

Першочергові завдання управління фінансовим станом полягають у наступному:

- моніторинг та діагностика характеристик рентабельності та рівня фінансової стійкості підприємства;
- моніторинг та діагностика параметрів ефективності використання господарського майна;
- моніторинг та діагностика динаміки, рівня ліквідності та характеристики платоспроможності;
- моніторинг ділової активності суб'єкта господарювання;
- оцінювання ефективності використання фінансових ресурсів;

– розроблення заходів, спрямованих на покращення отриманих показників.

Саме за допомогою таких показників відбувається оцінка фінансової стійкості

1. Коефіцієнт фінансової автономії, що є показником тієї частини грошових активів підприємства, яку суб'єкт господарювання в змозі інвестувати за рахунок власних інвестиційних ресурсів. Нормативне значення перебільшує або наближається до значення 0,5, для торгівельних підприємств наближається до значення 0,3. При розрахунках береться як відношення власного капіталу до суми балансу.

$$Ka = \frac{B_k}{\text{Баланс}}, \quad (2.1)$$

2. Коефіцієнт фінансової залежності – це характеристика, що визначається як обернений до попереднього. Його збільшення призводить до збільшення обсягу запозичених засобів в інвестуванні компанії.

$$K_{\phi z} = \frac{\text{Баланс}}{B_k}, \quad (2.2)$$

3. Коефіцієнт маневреності засобів, що характеризують величину власного капіталу. Висвітлює, яка частина фінансових засобів спрямовується на інвестування оборотних активів, яка спрямовується на інвестування необоротних засобів, оцінюється, як співвідношення оборотних активів до власного капіталу.

$$K_{mvk} = \frac{ОбА}{B_k}, \quad (2.3)$$

4. Коефіцієнт фінансової стійкості. Характеризує масу грошового капіталу з частини власного капіталу по відношенню до кожної гривню фінансових зобов'язань. Нормативне значення повинно бути як більше або наближається 1.

$$K_{\phi c} = \frac{B_k}{(Дз + Пз)}, \quad (2.4)$$

де ДЗ –зобов'язання (довгострокові),
ПЗ –зобов'язання (поточні).

5. Коефіцієнт співвідношення складових капіталу (позикового до власного). Параметр показує, скільки грн позикового капіталу припадає на 1 грн власного капіталу.

$$K_c = \frac{(Дз + Пз)}{B_k}, \quad (2.5)$$

6. Коефіцієнт поточних зобов'язань –це співвідношення оборотних активів і поточних зобов'язань. Даний показник вказує на можливість підприємства оплачувати короткострокові кредити. Нормативним є значення в рамках 1 – 3.

$$K_{пз} = \frac{ОбА}{Пз}, \quad (2.6)$$

Платоспроможність – характеризує спроможність суб'єкта господарювання за рахунок наявних грошових засобів заздалегідь погасити свої строкові зобов'язання. Можна розглядати платоспроможність як

фундаментальний параметр рівня фінансового стану суб'єкта господарювання (табл. 2.2) [33, с. 93].

Таблиця 2.2 – Характеристики показників платоспроможності та ліквідності в аналізі фінансового стану*

Показник	Формула розрахунку	Економічний зміст
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	$\frac{\text{Грошові кошти}}{\text{Поточні зобов'язання}}$	Показує, яку частку зобов'язань можуть покрити найбільш ліквідні активи (гроші та їх еквіваленти). Нормативне значення від 0,1 до 0,2.
Коефіцієнт швидкої ліквідності	$\frac{\text{Оборотні активи} - \text{Запаси}}{\text{Поточні зобов'язання}}$	Показує, яку частку зобов'язань можуть покрити високоліквідні активи. Нормативне значення 0,5 – 1 і вище.
Коефіцієнт покриття	$\frac{\text{Поточні активи}}{\text{Поточні зобов'язання}}$	Показує, яку частку зобов'язань можуть покрити середньо і високоліквідні активи. Нормативне значення 1 – 2.

* [33]

Ліквідність ідентифікує здатність суб'єкта господарювання погасити свої поточні зобов'язання (що підлягають сплаті протягом одного року) своїми поточними активами, такими як готівка, дебіторська заборгованість та запаси. Чим вище значення параметра, тим більш кращою є позиція ліквідності суб'єкта господарювання [34-36].

У загальному розумінні характеристика ліквідності це здатність активів перетворюватися на грошові засоби. Для здійснення ефективних фінансово-економічних рішень з управління фінансовим станом та забезпечення стабільного розвитку господарської діяльності підприємства ідентифікують його ділову активність. Ділова активність – це комплексний параметр, що ідентифікують стан підприємства на ринку та ефективність використання фінансово-економічних засобів господарювання та оцінює динаміку змін за параметром часу (табл. 2.3).

Таблиця 2.3 – Характеристики показників ділової активності

Показник	Формула розрахунку	Економічний зміст
Коефіцієнт оборотності активів	$\frac{\text{Чистий дохід}}{\text{Середня вартість активів}}$	Показує, скільки товарів чи послуг продано за певний період, скільки разів відбувся повний цикл виробництва
Коефіцієнт оборотності оборотних активів	$\frac{\text{Чистий дохід}}{\text{Середня вартість оборотних активів}}$	Показує, скільки оборотів здійснили оборотні активи
Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості	$\frac{\text{Чистий дохід}}{\text{Середня величина дебіторської заборгованості}}$	Характеризує, скільки разів обернулися кошти вкладені в розрахунки
Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості	$\frac{\text{Собівартість}}{\text{Середня величина кредиторської заборгованості}}$	Показує використання позикових коштів компанією
Коефіцієнт оборотності власного капіталу	$\frac{\text{Чистий дохід}}{\text{Середня величина власного капіталу}}$	Показує використання власних коштів компанією

* [37]

на сонові оцінювання параметра рентабельності ідентифікують прибутковість та ефективність господарської діяльності підприємства. Для виміру рентабельності використовують такі коефіцієнти: рентабельності активів, рентабельності власного капіталу, рентабельності продукції, рентабельності власних коштів (табл. 2.4).

Таблиця 2.4 – Характеристика параметрів рентабельності господарської діяльності

Показник	Формула розрахунку	Економічний зміст
Коефіцієнт рентабельності активів	$\frac{\text{Чистий прибуток}}{\text{Середня сума активів}} * 100\%$	Показує ефективність використання активів
Коефіцієнт рентабельності власного капіталу	$\frac{\text{Чистий прибуток}}{\text{Середня сума власного капіталу}} * 100\%$	Характеризує ефективність використання власних вкладених коштів
Коефіцієнт рентабельності продукції	$\frac{\text{Чистий прибуток}}{\text{Чистий дохід (виручка)}} * 100\%$	Показує обсяг прибутку від ефективності продажів
Коефіцієнт рентабельності вкладених коштів	$\frac{\text{Чистий прибуток}}{\text{Собівартість}} * 100\%$	Вказує на ефективність понесених витрат підприємства

* [37]

У відповідності з програмою аналізу і термінами його проведення визначається кількість і кваліфікація виконавців. До розподілу обов'язків між фінансовими менеджерами треба підходити диференційовано. Адже деяка частина оцінювальних робіт має спрямованість на технічний характер (накопичення, систематизація, інтерпретація інформації), і тому її можна виконати з допомогою сучасного програмного забезпечення без участі фінансових менеджерів і аналітиків або та вручну. Інша сфера робіт – безпосередня діагностика оброблених і систематизованих фінансово-економічних показників, ідентифікація результатів аналізу, формулювання висновків і пропозицій щодо покращення фінансового стану, розрахована на кваліфікованих, як в теоретичному, так і в практичному плані, фінансових менеджерів [37, с. 36].

На другому діагностичному та оцінювальному етапах робіт відбувається накопичення та перевірка коректності інформації, збір та систематизація суттєвої фінансової інформації, йде процес обробки фінансових параметрів та підготовка аналітичних таблиць. Наступним етапом є порівняння параметрів фінансового стану за базисний рік з попередніми роками, що дозволяє встановити динаміку та спрямованість. Фінальним етапом є ідентифікація відхилень фінансових параметрів від нормативів та критеріальних значень, оцінювання причин їх утворення, виявлення резервів приведення фінансових показників до нормативів. Сумлінна перевірка достовірності фінансової інформації, на якій засновано висновки щодо досягнутого рівня фінансового стану підприємства, є початком другого етапу.

У процесі обробки фінансово-економічних даних реалізується наступне: порівняння фінансових параметрів, статистична обробка, здійснення аналітичних розрахунків і формування таблиць фінансових параметрів. Аналітичні таблиці збираються для того, щоб сформувати візуальний матеріал для написання аналітичних записів та формування висновків. На завершальному етапі відбувається узагальнення отриманих

фінансово-економічних даних з подальшим обґрунтуванням фінансово-економічних рішень менеджерами, що спроможні покращити фінансовий стан підприємства.

Даний етап є площиною:

- підведення підсумкової оцінки аналізу;
- формулювання висновків і пропозицій відносно міри реалізації фінансових цілей і задач;
- розроблення заходів щодо усунення недоліків, підвищення ефективності використання резервів;
- ознайомлення з результатами зацікавлених осіб;
- контроль за виконанням фінансово-економічних рішень, що схвалені за результатами аналізу фінансового стану.

Етапи здійснення економічного аналізу фінансових показників та оцінювання фінансового стану на підприємстві системно зображені на рис.2.2.

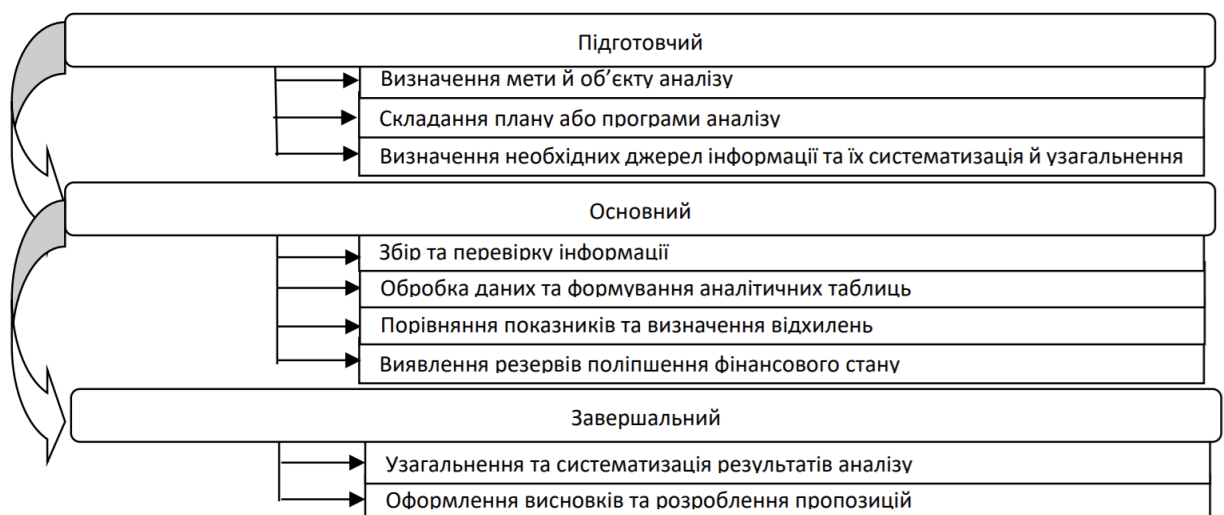

Рисунок 2.2 – Процедура виконання аналізу фінансового стану підприємства [37]

Опосередковано управління фінансовим станом підприємства здійснюється трьома етапами: підготовчим, основним та завершальним. На

підготовчому етапі виконуються роботи організаційного характеру, що гарантують оперативність у досягненні результату. Впродовж цього етапу визначається мета й об'єкт аналізу, вивчають інформаційні матеріали відібраного об'єкта, складається план аналізу і графік його проведення. Визначення мети та об'єкту аналізу - частина етапу з формування питань, на яких хочуть зосередитись аналітики після проведення аналізу. Послідовно до цих запитань відбираються об'єкти дослідження, що безпосередньо пов'язані з питаннями підвищення ефективності господарської діяльності підприємства. Вивчення результатів аналізу параметрів фінансового стану підприємства дасть змогу оцінити ефект проведеного аналізу та перевірити недоліки попередніх аналітичних робіт. Створюється план та графік виконання, націлений на отримання результату у конкретні терміни, визначаються виконавці аналізу та розподіляються повноваження, складається програма аналізу з визначенням орієнтованої інформаційної бази.

За результатами використання наведених у табл.2.1 коефіцієнтів та показників фінансового стану для умов досліджуваного підприємства виконано розрахунок основних показників та здійснено порівняння розрахованих показників від середнього очікуваного значення, що комплексно відображені у табл. 2.5-2.7.

Слід зауважити, що для досліджуваного підприємства виконано експертну оцінку середніх значень коефіцієнтів фінансового стану підприємства, які і є достатніми та необхідними для констатації фінансового стану як задовільного. Міра задовільності визначається успішністю досягнення поставленої місії, стійкими конкурентними позиціями,

Таблиця 2.5 – Параметри фінансового стану підприємства

Параметри	Позначка	Од. виміру	Середнє значення за очікуванням експертів	Роки		
				2020	2021	2022
Параметр автономії підприємства	П1	частки одиниць	0,51	0,615	0,512	0,588
Параметр короткотермінових фінансових зобов'язань (до обсягу загальної величини зобов'язань)	П2	частки одиниць	0,51	0,988	0,865	0,93
Параметр забезпечення оборотних активів підприємства власними фінансовими засобами	П3	частки одиниць	0,12	0,185	0,172	0,155
Параметр ефективності поточної ліквідності	П4	частки одиниць	1,53	1,511	1,238	1,470
Параметр абсолютної ліквідності	П5	частки одиниць	0,31	0,13	0,024	0,121
Параметр співвідношення дебіторської та кредиторської заборгованості	П6	частки одиниць	0,92	0,376	0,315	0,371
Термін обороту дебіторської заборгованості	П7	днів	61	31,0	29	33
Термін обороту кредиторської заборгованості	П8	днів	61	51,5	46,5	48,6
Параметр спрацювання основних засобів підприємства	П9	частки одиниць	0,549	0,494	0,58	0,541
Параметр оновлення основних засобів підприємства	П10	частки одиниць	0,13	0,119	0,134	0,125
Рентабельність (>0), збитковість (<0) власних активів підприємства	П11	%	21,5	34	36,7	26,3
Рентабельність (>0), збитковість (<0) операційних активів підприємства	П12	%	15,5	11,0	16,63	11,62
Параметр оборотності фінансового капіталу підприємства	П13	обороти	0,93	0,96	0,93	0,94

Таблиця 2.6 – Параметри фінансового стану підприємства

Параметри	Поз- начка	Абсолютне		
		2020	2021	2022
Параметр автономії підприємства	П1	0,105	0,002	0,078
Параметр короткотермінових фінансових зобов'язань (до обсягу загальної величини зобов'язань)	П2	0,478	0,355	0,42
Параметр забезпечення оборотних активів підприємства власними фінансовими засобами	П3	0,065	0,052	0,035
Параметр ефективності поточної ліквідності	П4	-0,019	-0,292	-0,06
Параметр абсолютної ліквідності	П5	-0,18	-0,286	-0,189
Параметр співвідношення дебіторської та кредиторської заборгованості	П6	-0,544	-0,605	-0,549
Період обороту дебіторської заборгованості	П7	-30	-32	-28
Період обороту кредиторської заборгованості	П8	-9,5	-14,5	-12,4
Параметр спрацювання основних засобів підприємства	П9	-0,055	0,031	-0,008
Параметр оновлення основних засобів підприємства	П10	-0,011	0,004	-0,005
Рентабельність (>0), збитковість (<0) власного капіталу підприємства	П11	12,5	15,2	4,8
Рентабельність (>0), збитковість (<0) операційних активів підприємства	П12	-4,5	1,13	-3,88
Параметр оборотності фінансового капіталу підприємства	П13	0,03	0	0,01

Відхилення показників (абсолютні та відносні) протягом досліджуваного періоду 2000-2022 рр. наведено у таблиці 2.4.

Таблиця 2.7 - Відхилення показників (абсолютні та відносні) протягом досліджуваного періоду 2000-2022 рр.

Параметри	Позначка	Відносне		
		2020	2021	2022
Параметр автономії підприємства	П1	20,58824	0,3921569	15,294118
Параметр короткотермінових фінансових зобов'язань (до обсягу загальної величини зобов'язань)	П2	93,72549	69,607843	82,352941
Параметр забезпечення оборотних активів підприємства власними фінансовими засобами	П3	54,16667	43,333333	29,166667
Параметр ефективності поточної ліквідності	П4	-1,24183	-19,08497	-3,921569
Параметр абсолютної ліквідності	П5	-58,0645	-92,25806	-60,96774
Параметр співвідношення дебіторської та кредиторської заборгованості	П6	-59,1304	-65,76087	-59,67391
Час обороту дебіторської заборгованості	П7	-49,1803	-52,45902	-45,90164
Час обороту кредиторської заборгованості	П8	-15,5738	-23,77049	-20,32787
Параметр спрацювання основних засобів підприємства	П9	-10,0182	5,6466302	-1,457195
Параметр оновлення основних засобів підприємства	П10	-8,46154	3,0769231	-3,846154
Рентабельність (>0), збитковість (<0) власного капіталу підприємства	П11	58,13953	70,697674	22,325581
Рентабельність (>0), збитковість (<0) операційних активів підприємства	П12	-29,0323	7,2903226	-25,03226
Параметр оборотності фінансового капіталу підприємства	П13	3,225806	0	1,0752688

На рис. 2.3 представлена динаміку відхилень показників за результатами експрес-діагностики фінансового стану підприємства.

На рис. 2.4 представлена динаміку відхилень показників за результатами експрес-діагностики фінансового стану підприємства за показниками P7, P8, P10, P11

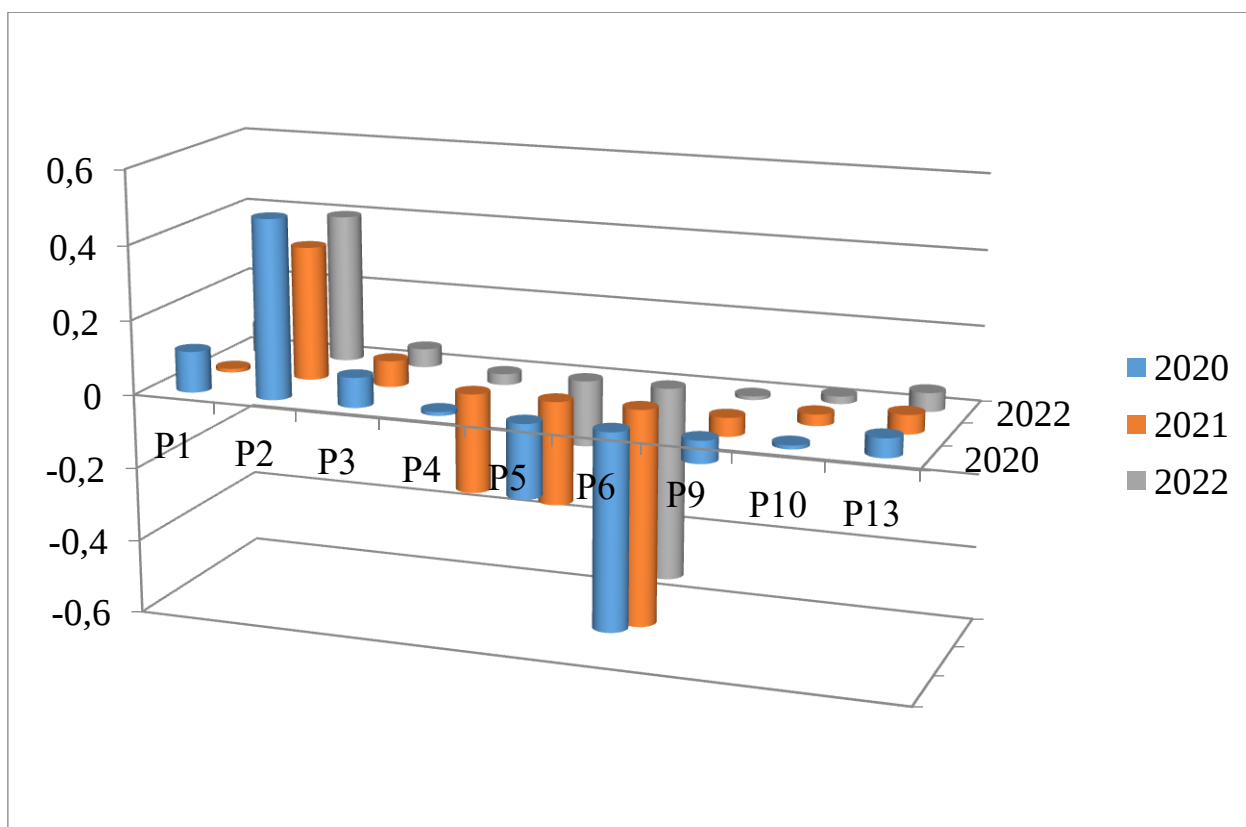

Рисунок 2.3 – Динаміка відхилень показників за результатами експрес-діагностики фінансового стану підприємства за показниками P1-P6, P9,P10,P13

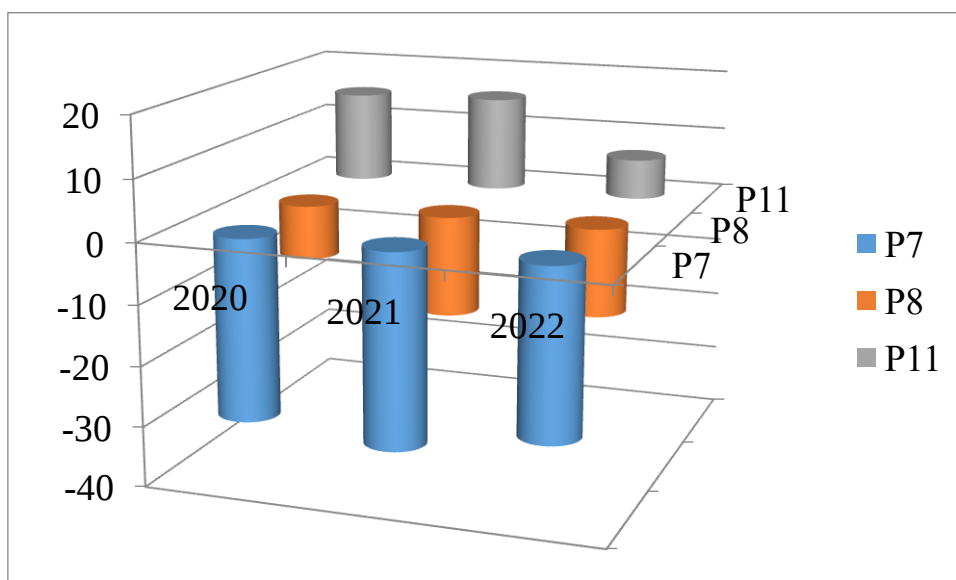

Рисунок 2.4 – Динаміка відхилень показників за результатами експрес-діагностики фінансового стану підприємства за показниками P7, P8,P10,P11

2.3 Методи прогнозування фінансового стану підприємства

Завдяки навчанню та практичним знанням бізнес-менеджерів щодо фінансового контролю в повсякденній діяльності вчені запропонували кілька якісних методів фінансового прогнозування підприємства. До цих методів належать чотириетапний метод аналізу симптомів [37], метод блок-схеми, метод аналітичного опитування та метод управлінської оцінки. Незважаючи на відносно пізній початок вітчизняних досліджень, з'явилася низка чудових результатів досліджень, а також було проведено глибше дослідження та аналіз пов'язаних тем. Моделі, що використовуються для корпоративного фінансового прогнозування, еволюціонували від однофакторних методів прогнозування до багатфакторних методів прогнозування. Застосування моделей умовної ймовірності, таких як логістичні моделі, ще більше покращило продуктивність і точність прогнозування багатовимірних моделей [17].

Моделі штучних нейронних мереж останніми роками використовувалися для корпоративного фінансового прогнозування в контексті поширення технологій великих даних і машинного навчання у світі. Це свідчить про кращу продуктивність і підвищену точність прогнозування. Ці моделі включають одновимірну модель, багатовимірну модель, модель дискримінантного аналізу, багатовимірну лінійну модель і модель штучної нейронної мережі. Нижче наведені моделі з детальним описом.

1) однофакторні моделі: на основі цього деякі дослідники продовжували досліджувати дискримінаційну силу однофакторної моделі щодо фінансових криз і були першими, хто побудував моделі прогнозування фінансової оцінки за допомогою статистичних методів. Було зроблено висновок, що трьома найкращими показниками для прогнозування

фінансового стану компанії є загальне відношення готівки до боргу, коефіцієнт залучення капіталу та норма чистого прибутку загальних активів;

2) багатовимірна модель: найпершими багатовимірними моделями були модель Z і модель ZETA. Модель ZETA була розроблена з моделі Z. Найпершим дослідженням корпоративних фінансів з використанням багатовимірних лінійних дискримінантних моделей була модель Z, яка застосовувала кілька дискримінантних змінних до моделей прогнозування корпоративних фінансів. Ця модель зібрала дані про п'ять фінансових показників 33 невдалих компаній і 33 нормальних компаній такого ж розміру в промисловості. Він побудував Z-модель, яку можна використовувати для прогнозування того, чи перебуває компанія у фінансовій кризі, використовуючи комплексне середньозважене значення. На основі моделі Z дослідник провів більш поглиблене дослідження та отримав модифіковану модель ZETA;

3) модель дискримінантного аналізу: дискримінантний аналіз є технікою статистичної ідентифікації та аналізу, яка використовується у фінансовому прогнозуванні. Він встановлює дискримінантну функцію, використовуючи вибірки з відомою фактичною класифікацією та виміряними спостереженнями кожного показника як навчальні вибірки. Попередня модель Z і модель ZETA фактично є простою багатовимірною лінійною дискримінантною моделлю. Але дискримінантний аналіз не обмежується цим, і існує багато інших методів дискримінанта, таких як максимальна правдоподібність, дискримінант відстані, канонічний дискримінант і дискримінант Байєса;

4) багатовимірна лінійна модель: згодом вітчизняні вчені також прийняли логістичну модель як метод фінансової оцінки підприємства. Деякі дослідники використовували логістичну модель для дослідження фінансового стану сільськогосподарських підприємств після факторного аналізу змінних показників і побудували модель фінансової оцінки галузі. На основі цього дослідник використав логістичну регресію для побудови моделі

фінансового вимірювання банку з комплексним моніторингом багатьох показників [19]. Інші дослідники додали фінансові показники до системи індексів фінансового прогнозування та використовували модель Z-значення та модель логістичної регресії. Порівнюючи результати двох моделей фінансового прогнозування, було виявлено, що метод із використанням логістичної регресії має більш високий рівень точності, ніж модель Z-значення;

5) модель штучної нейронної мережі: в останні роки модель штучної нейронної мережі привернула більше уваги та стала новачком у моделі фінансового прогнозування підприємства [20]. Застосовуючи класифікаційний метод нейронної мережі для прогнозування та оцінки, фінанси підприємства формують модель штучної нейронної мережі прогнозування

Використання цифрових технологій у фінансовій діяльності підприємств використовується як засіб для розробки портів і систем аналізу для зв'язку з бізнесом і зовнішнім середовищем, для створення нової матеріальної основи для інтеграції інформації та розподілу ресурсів фінансової діяльності, а також для реалізації стратегій. і цілі цифрової трансформації та обміну цінностями. Усе це необхідно для реалізації цифрової трансформації та глибокої інтеграції бізнесу та фінансів [21].

З одного боку, традиційні інструменти управління, такі як SWOT, можуть бути використані, щоб допомогти фінансовим менеджерам та зацікавленим особам зрозуміти свій бізнес. З іншого боку, деякі інші традиційні інструменти управління, такі як комплексне бюджетування, система аналізу DuPont, збалансована система показників, калькуляція робочих місць та інші ідеї управління та економічні принципи не застаріли і все ще можуть відігравати важливу роль у прийнятті фінансових і бізнес-рішень для покращення ефективності, здатності до аналізу та прогнозування за допомогою цифрових технологій [22].

Тому необхідно інтегрувати цифрові технології з традиційними інструментами управління для формування єдиної основи їх використання. У результаті технічні засоби фінансової діяльності можуть відповідати вимогам бізнесу, ставати більш комплексними та ефективними. Метод нейронної мережі ВР визнаний і широко використовується багатьма вченими. Алгоритм нейронної мережі ВР є нелінійною моделлю відображення, яка може обробляти експериментальні дані з високою кореляцією між індикаторами або неповними даними та давати кращі результати прогнозування [23].

Порівняно з традиційними статистичними методами, нейронна мережа ВР має свої незрівнянні переваги:

1) з точки зору прогнозування моделі, модель нейронної мережі ВР має вищу точність у прогнозуванні фінансових труднощів.

2) З точки зору відбору вибірки, модель нейронної мережі ВР не вимагає, щоб загальна вибірка підкорялася певному розподілу, таким чином зменшуючи труднощі у відборі вибірки та розширюючи сферу об'єкта дослідження.

3) Для моделі нейронної мережі ВР можна встановити менший розмір [24].

Модель нейронної мережі ВР може встановити невелику систематичну похибку. Система може знайти внутрішній зв'язок між входом і виходом через процес навчання та навчання на основі вибіркового даних і зробити самовиправлення відповідно до вимог систематичної помилки. Коротше кажучи, він до певної міри долає обмеження традиційних статистичних методів і має здатність відмовостійкості та потужні функції обробки інформації. Він також здатний тренувати дані, щоб передбачити майбутню фінансову ситуацію.

РОЗДІЛ 3

ІНСТРУМЕНТАРІЙ УДОСКОНАЛЕННЯ ПРОЦЕДУРИ ФІНАНСОВОЇ САНАЦІЇ ПІДПРИЄМСТВА

3.1 Складові організаційно-економічного механізму управління фінансовим станом

Останнім часом у наукових статтях з економіки обмаль посилань на поняття «управління фінансовим станом». Почасти, багато науковців передбачають, що є потреба в менеджменті не тільки параметрами фінансового стану підприємства, а певними видами його фінансово-економічної діяльності та фінансовими результатами господарської діяльності. Так як фінансовий стан підприємства характеризується за допомогою комплексного інтегрального оцінювання, то мова може йти про можливість менеджменту фінансовим станом з ціллю покращення даної оцінки. Згадане управління виглядає як складник (або підсистема) загальної системи менеджменту фінансовими ресурсами та параметрами фінансового стану підприємства та може становити частину поетапного процесу фінансового менеджменту господарської діяльності підприємстві. У той же час підвищення комплексного оцінювання фінансового стану підприємства можна віднести до цільової функції менеджменту фінансів та фінансового стану підприємства. Загальновідомо, що теоретично фінансовий менеджмент розглядає певні сфери менеджменту фінансових ресурсів та фінансового стану підприємства. Так, мова йдеться про управління власним та запозиченим капіталом підприємства, складовими активів підприємства, окремими різновидами фінансових результатів, параметрами ліквідності, параметрами рентабельності, параметрами ділової активності тощо.

Проте ефективність такого менеджменту потребує якогось оцінювання, й найприйнятнішим інструментом такого оцінювання може бути

саме параметр рентабельності. Безсумнівно, дана оцінка є об'єктивною і відповідає вимогами своєчасності, коректності та комплексності. Однак, на нашу думку, комплексний (інтегральний) показник оцінки фінансового стану, у даному випадку, буде кращим варіантом. Управління фінансовим станом підприємства як управлінська система – це один із найважливіших функціональних напрямів системи фінансового менеджменту, що має міцні зв'язки з іншими системами управління.

Управління фінансовим станом підприємства заснована на припущення наявності суб'єкта й об'єкта управління. Детальніше система управління основними параметрами фінансового стану підприємства представлена на рис. 3.1.

Рисунок 3.1 – Система управління основними параметрами фінансового стану підприємства []

Алгоритм управління фінансовим станом підприємства може бути представлений таким чином (рис. 2). Зазвичай, на практиці процес управління фінансовим станом підприємства може включати наступні етапи:

1) підготовка та тестування системи управління фінансовим станом підприємства та забезпечення ефективної взаємодії між суб'єктами в цій системі;

2) визначення базових аспектів загальної системи управління фінансовим станом підприємства;

3) підготовка теоретико-методичного забезпечення для аналізування та оцінювання фінансового стану підприємства (особливістю є узгодження фінансовими менеджерами порядку вибору методик обґрунтування та формування критеріальної бази);

4) ідентифікація індикативних (цільових, нормативних, достатніх) показників (або варіативних параметрів) показників (або інтегрального (системного) показника) оцінювання фінансового стану підприємства, з оглядом на стратегію підприємства та сучасний етап розвитку;

5) аналізування й оцінювання фінансового стану підприємства за допомогою конкретної методики та інструментарію;

6) співставлення розрахункових значень параметрів фінансового стану з індикативними (цільовими, нормативними, достатніми);

7) формулювання практичних рекомендацій та добір практичного інструментарію з покращення фінансового стану, особливо у випадку, коли його оцінювальні характеристики не співпадають з індикативним (цільовим, прийнятним) значенням;

8) реалізація запропонованих заходів і оцінювання їх результативності. Результативність реалізованих заходів позначається на покращенні структури власного та запозиченого капіталів підприємства, рівня ліквідності балансу підприємства, збільшення рівня комплексної оцінки фінансових результатів господарської діяльності, рівнів рентабельності за окремими складовими тощо. Однак є складнощі з визначенням результативності управлінського впливу на показники фінансового стану, бо має місце вплив великої кількості як позитивних, так і негативних факторів.

Складові (об'єкт, критерії, результати управління) в складі організаційно-економічного механізму управління фінансовим станом представлені на рис. 3.2.

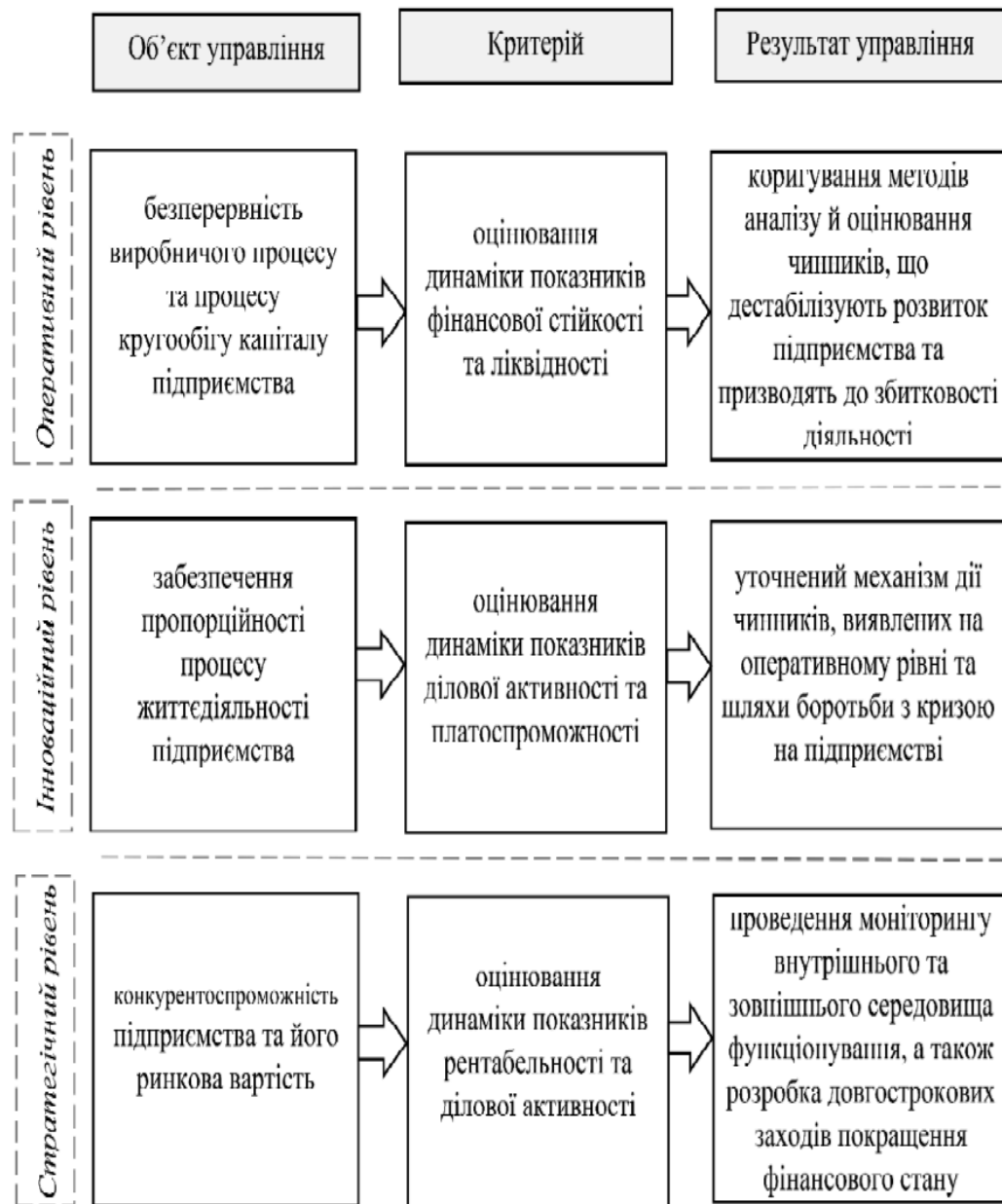

Рисунок 3.2 – Складові (об'єкт, критерії, результати управління) в складі організаційно-економічного механізму управління фінансовим станом [38-43]

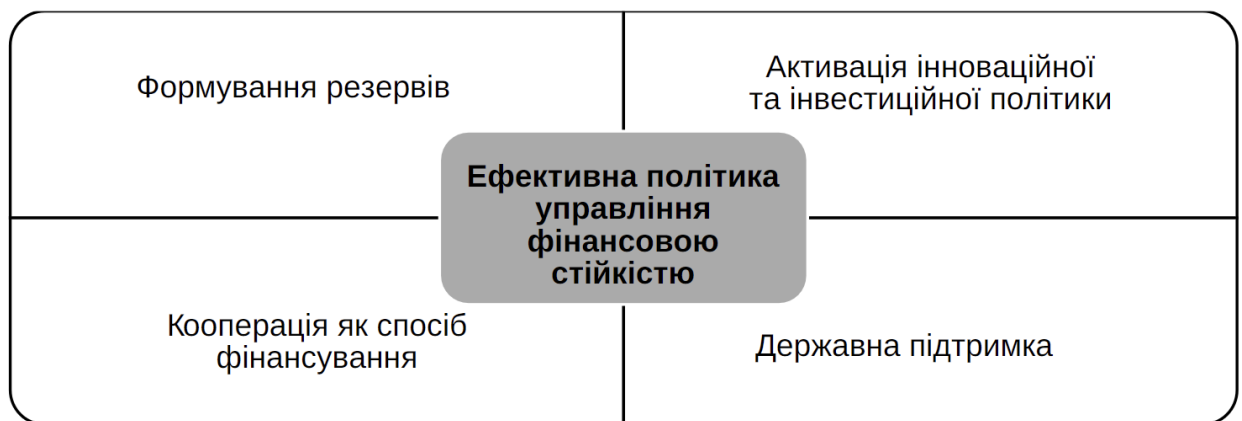

Рисунок 3.3 – Складові ефективної політики менеджменту параметрами фінансової стійкості підприємства [44-46]

Розгляд статистичного зв'язку між параметрами факторної моделі дає певне уявлення про значення результативної ознаки, що виглядає, як деяка залежність від кількісного значення однієї або декількох факторних ознак. Як один з чинників, кореляційно-регресійний аналіз сприяє поглибленому дослідженню взаємозв'язків фінансово-економічних явищ і процесів, виявленню впливу факторів зовнішнього та внутрішнього середовища на результати фінансово-господарської діяльності, оцінюванню резервів підвищення ефективності фінансово-господарської діяльності підприємства. Завдяки цьому управлінська діяльність з прийняття обґрунтованих рішень має позитивну завершеність.

У якості прикладу представлено ситуацію, в якій фіксується підвищення частки обсягу як власного капіталу, так і його частки в структурі загального обсягу капіталу підприємства. Щоб довести доцільність цієї пропозиції в плані реалізації, піддамо розгляду вплив зміни рентабельності власного капіталу на рівень рентабельності капіталу підприємства загалом. З цією метою проведемо кореляційно-регресійний аналіз, спираючись на фінансову звітність досліджуваного підприємства. Для розрахунку коефіцієнту, що характеризує міру кореляції, візьмемо формулу:

$$Z_{xy} = \sum_{i=1}^n$$
(3.1)

$$Z_{xy} = \frac{1085,07}{\sqrt{1597,27 * 1448,48}} = 0,71$$

Коефіцієнт кореляції сягає значення 0,71, що дає підстави встановити достатньо щільний зв'язок між параметрами фінансового стану і підтвердити, що рентабельність капіталу підприємства обумовлена величиною досягнутого рівня рентабельності власного капіталу підприємства.

Щоб представити цю залежність у нагоді стане регресійне рівняння. Найпростішим і пересічним засобом є представлення структури економіко-математичної моделі через рівняння парної (або іншими словами однофакторної) лінійної регресії. Її вигляд представлений $y = a * x + b$. Здійснення розрахунків за представленою лінійною факторною моделлю дозволяє ідентифікуватися визначити параметри рівняння для досліджуваного підприємства: $a = 0,715$; $b = 1,1035$. Таким чином, рівняння регресії (лінійна функція) набуває вигляду:

$$y = 0,715 * x + 1,0034.$$

Як свідчить отримана залежність в складі коефіцієнтів регресії є додатне значення. Це означає, що в парній регресійній моделі фіксується пряма залежність зростання рівня рентабельності капіталу при зростанні параметру рентабельності власного капіталу. Окрім того, збільшення рентабельності власного капіталу на 1% забезпечує підвищення рівня рентабельності загальної суми капіталу підприємства на 0,34%. Тобто, можна

зробити припущення, що фінансове рішення щодо інвестування фінансово-економічної діяльності підприємства за рахунок джерела власного капіталу є доцільною та обґрунтованою. Але умовою цього є готовність та бажання інвесторів та менеджерів підприємства до її реалізації.

3.2 Інформаційне забезпечення управління фінансовим станом підприємства

Процес інформаційного забезпечення управління фінансовим станом підприємства є частиною загального комплексу інтегрованих процесів загальної системи менеджменту. Це процес, за допомогою якого інформація, важлива для прийняття фінансово-управлінських рішень, отримується, зберігається, відновлюється, розповсюджується та зрештою знищується. Загальна структура інформаційного забезпечення управлінських процесів представлена на рис. 3.

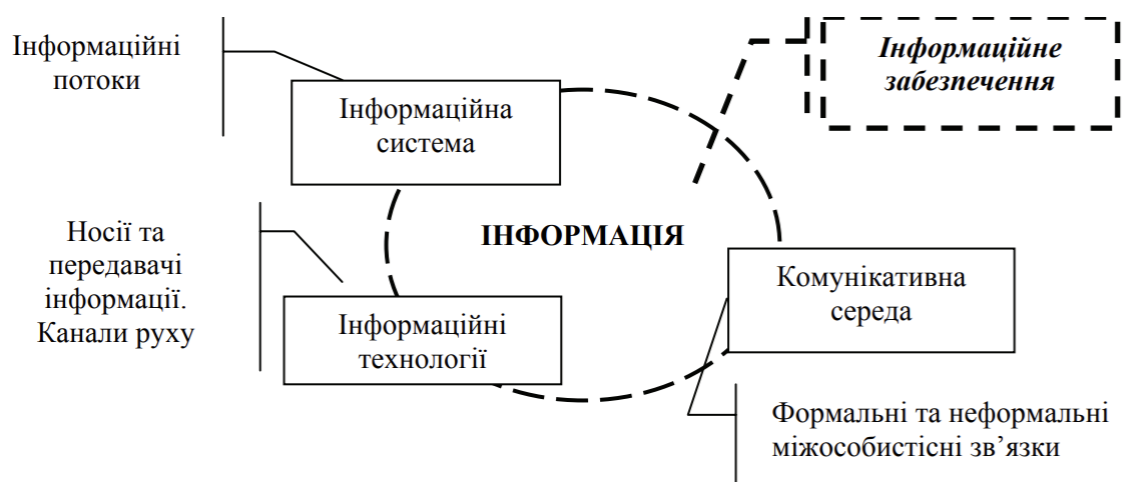

Рисунок 3.4 – Загальна структура інформаційного забезпечення управлінських процесів [47]

Виходячи з рис. 3.3 інформація про параметри певного управлінського процесу створюється та надходить від власників певного бізнес-процесу як некерована інформація до зашальної системи менеджменту. Існує момент прийняття рішення після входу в процес обміну миттєвими повідомленнями, оскільки інформація створюється або оновлюється. Точка прийняття фінансово-управлінського рішення представляє попередньо встановлені елементи управління, які існують для входу в формальний процес управління інформацією. Ці засоби контролю мають базуватися на попередньо встановлених нормативних, правових, критеріальних або бізнес-вимогах. Опис загальної структури інформаційного забезпечення управлінських процесів розроблений, щоб допомогти фінансовим менеджерам фіксувати витрати, результати та порівнювати інформацію, пов'язану з процесом господарської діяльності.

Процес обміну інформаційними одиницями в системі управління підприємством представлений на наступних рівнях деталізації та включає:

- отримання інформації;
- зберігання інформації;
- отримання інформації;
- розповсюдження інформації;
- знищення інформації.

Характеристика інформаційного забезпечення аналізу та оцінювання фінансової звітності підприємства представлена у табл. 3.2.

Таблиця 3.2 – Характеристика інформаційного забезпечення аналізу та оцінювання фінансової звітності підприємства*

№ з/п Звітна форма	Характеристика
1. Баланс	Відображає наявність активів, зобов'язань і капіталу на певну дату. За різницею в показниках балансу на початок і кінець звітного періоду характеризують зміну фінансового стану підприємства
2. Звіт про фінансові результати	Показує доходи, витрати, прибутки і збитки від діяльності підприємства за період часу між двома балансами. Також тут наводять аналогічні показники за попередній період
3. Звіт про рух грошових коштів	Інформує про наявність джерела надходжень та напрямки використання коштів на підприємстві за звітний та попередній періоди
4. Звіт про власний капітал	Розкриває види власного капіталу та зміни, що у ньому відбуваються протягом звітного періоду
5. Примітки до фінансових звітів	Деталізують та обґрунтовують окремі статті фінансових звітів, а також відображають інші відомості, надання яких передбачене бух. стандартами

* [48]

Інформаційне забезпечення аналізу та оцінювання фінансової звітності підприємства — це інтегрований набір компонентів для збору, зберігання та обробки фінансово-економічних та управлінських даних, а також для розповсюдження фінансової інформації та результатів оцінювання фінансового стану. Бізнес-корпорації та інші організації покладаються на інформаційні системи для здійснення та управління своїми операціями, взаємодії зі своїми клієнтами та постачальниками, конкуренції на ринку та підтримки прийняття рішень. Окрім підтримки прийняття рішень і контролю, це також може допомогти керівникам і співробітникам аналізувати проблеми, візуалізувати складні теми та створювати нові продукти. Інформація, яка потрібна організаціям у процесі прийняття рішень, у контролі операцій, аналізі проблем і створенні нових товарів і послуг, виробляється інформаційними системами за допомогою трьох видів діяльності. Це введення, обробка та вихід. Введення збирає або збирає необроблені дані всередині організації або з її зовнішнього середовища. Потім фаза обробки перетворює ці вихідні дані в значущу форму. Останній вихід передає оброблену інформацію людям, які її використовуватимуть, або діяльності, для якої вона використовуватиметься. Окрім цих основних видів діяльності, інформаційні системи також потребують зворотного зв'язку, який

є результатом, який повертається відповідним членам корпорації, щоб допомогти їм оцінити або виправити етап введення.

Інформаційні системи забезпечення аналізу та оцінювання фінансової звітності підприємства можна класифікувати за конкретною організаційною функцією, яку вони виконують, а також за організаційним рівнем. На основі організаційного рівня, бізнес-функцій і бізнес-процесів, які підтримують інформаційні системи, вони класифікуються на чотири основні типи систем: система управління транзакціями, система управління інформацією, система підтримки прийняття рішень і система підтримки виконавчого керівництва. Інформаційні системи стали важливими онлайновими інтерактивними інструментами, які глибоко залучені в щохвилинну роботу та прийняття рішень великими корпораціями. За останнє десятиліття інформаційні системи докорінно змінили економіку корпорацій і значно розширили можливості для організації загальної системи роботи.

Інформаційну систему інформаційного забезпечення аналізу та оцінювання фінансової звітності підприємства можна визначити як дослідження інформаційних систем у бізнесі та менеджменті. Цей тип системи обслуговує рівень управління корпорацією, надаючи менеджерам звіти та часто онлайновий доступ до поточної діяльності корпорації та минулих записів. Як правило, інформаційні системи управління повністю орієнтовані на внутрішні, а не навколишні події. Вони виконують функції планування, контролю та прийняття рішень на рівні управління. Як правило, вони розраховують на дані, які надають системи обробки транзакцій. Системи управлінської інформації зазвичай надають менеджерам щотижневі, місячні та річні звіти, хоча деякі з цих систем дозволяють менеджерам детальніше отримувати доступ до щоденних або погодинних даних, якщо це необхідно. Системи управління інформацією, як правило, пропонують відповіді на спеціальні запитання, які відомі раніше, і мають заздалегідь визначений метод відповіді на них.

Системи підтримки прийняття фінансових рішень також обслуговують рівень управління корпорацією. Ці системи інформаційного забезпечення аналізу та оцінювання фінансової звітності підприємства допомагають менеджерам приймати нові, унікальні, швидко мінливі рішення, які непросто визначити заздалегідь. Вони стосуються проблем, у яких процедура досягнення рішення може бути не повністю визначена раніше. Хоча системи підтримки прийняття фінансових рішень використовують внутрішню інформацію з систем обробки даних щодо фінансового стану, вони часто передають інформацію із зовнішніх джерел, які іноді можуть бути конкурентами. Принципи формування складових фінансової звітності відповідно до вимог П(С)БО і фундаментальні характеристики фінансової звітності відповідно до вимог МСФЗ 1 у межах пропонованої системи інформаційного забезпечення аналізу та оцінювання фінансової звітності підприємства представлена у табл. 3.1.

Таблиця 3.1 – Принципи формування складових фінансової звітності відповідно до вимог П(С)БО і фундаментальні характеристики фінансової звітності відповідно до вимог МСФЗ 1

Принципи та основоположна характеристика	П(С)БО 1 "Загальні вимоги до фінансової звітності"	МСФЗ 1 "Подання фінансових звітів"
Безперервність	+	+
Нарахування і відповідність доходів і витрат	+	-
Нарахування в бухгалтерському обліку	-	+
Послідовність	+	+
Періодичність	+	+
Повне висвітлення	+	-
Суттєвість та об'єднання	-	+
Обачність	+	-
Автономність	+	-
Превалювання сутності над формою	+	-
Єдиний грошовий вимірник	+	-
Історична (фактична) собівартість	+	-
Достовірне подання та відповідність МСФЗ	-	+
Згортання	-	+
Порівняльна інформація	-	+

* [49, с. 47]

Інформаційні системи оцінювання, аналізу та ідентифікації параметрів фінансового стану підприємства набувають статусу онлайн-інтерактивних інструментів, які глибоко залучені в щохвилинну роботу та прийняття рішень великими корпораціями. За останнє десятиліття інформаційні системи оцінювання, аналізу та ідентифікації параметрів фінансового стану підприємства докорінно змінили перелік показників, критерії та нормативи, що значно розширює можливості для підвищення загальної ефективності господарської діяльності підприємства. З економічної точки зору інформаційні технології оцінювання, аналізу та ідентифікації параметрів фінансового стану підприємства змінюють як відносну вартість капіталу, так і вартість інформації.

Технологію інформаційних систем оцінювання, аналізу та ідентифікації параметрів фінансового стану підприємства можна розглядати як фактор виробництва, який може замінити традиційну капітальну ручну працю, будівлі та машини. Оскільки вартість інформаційних технологій оцінювання, аналізу та ідентифікації параметрів фінансового стану підприємства зменшується, вони замінюють робочу силу, вартість якої історично зростала. Інформаційні технології, особливо використання мереж, також можуть допомогти підприємствам зменшити вартість заходів щодо підвищення конкурентоспроможності, підвищення частки присутності на ринку (витрати на трансакцію).

Загальна структура інформаційної системи оцінювання, аналізу та ідентифікації параметрів фінансового стану підприємства представлена на рис. 3.5.

Інформаційні технології оцінювання, аналізу та ідентифікації параметрів фінансового стану підприємства допомагають фінансовим менеджерам систематизувати та ефективно застосовувати інструменти управління фінансовим станом, підвищуючи їх здатність відчувати зміни на фінансовому ринку та реагувати на них, а також використовувати нові можливості.

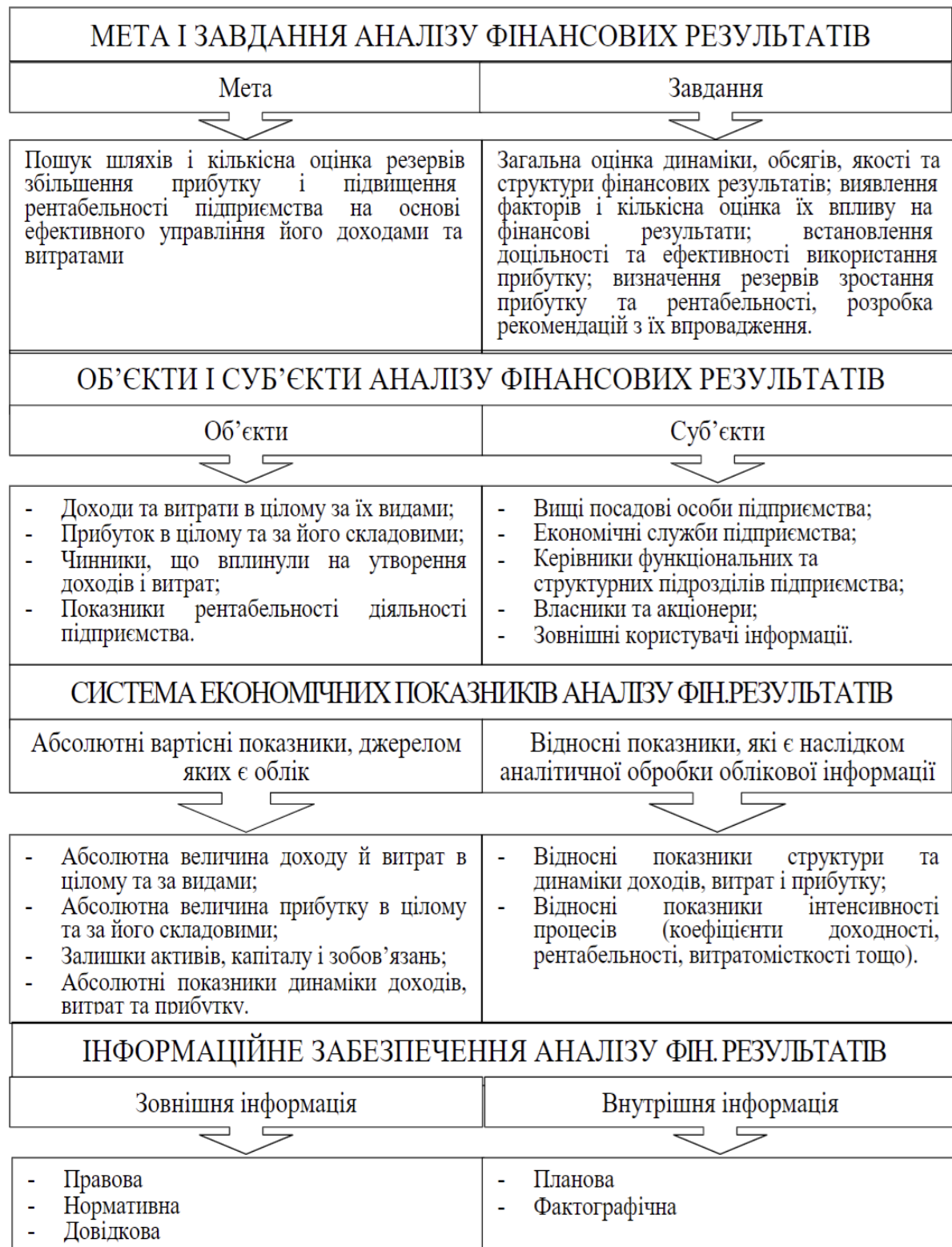

Рисунок 3.5 – Система інформаційного забезпечення оцінювання, аналізу та ідентифікації параметрів фінансового стану підприємства [50]

Інформаційні системи оцінювання, аналізу та ідентифікації параметрів фінансового стану підприємства можуть надати підприємствам додаткову гнучкість для подолання деяких обмежень, пов'язаних з їхнім розміром, специфікою господарської діяльності, рівнем інвестиційної привабливості, рівнем конкурентоспроможності.

Підприємства можуть використовувати інформаційні системи оцінювання, аналізу та ідентифікації параметрів фінансового стану підприємства, щоб отримати частину влади та охоплення більших організацій. Вони можуть координувати дії, такі як обробка заявок або відстеження запасів, а також багато виробничих завдань з дуже невеликою кількістю менеджерів, клерків або виробничих робітників.

Підприємства можуть використовувати інформаційні системи оцінювання, аналізу та ідентифікації параметрів фінансового стану підприємства для досягнення певної гнучкості та швидкості реагування невеликих організацій. Одним із аспектів цього явища є масова кастомізація, тобто можливість пропонувати індивідуально персоналізовані продукти чи послуги з використанням тих самих виробничих ресурсів, що й масове виробництво. Інформаційні системи оцінювання, аналізу та ідентифікації параметрів фінансового стану підприємства можуть зробити виробничий процес більш гнучким, щоб продукцію можна було налаштувати відповідно до унікального набору вимог кожного клієнта. Інший поведінковий підхід розглядає інформаційні системи оцінювання, аналізу та ідентифікації параметрів фінансового стану підприємства як продукт політичної конкуренції між організаційними підгрупами за вплив на політику, процедури та ресурси організації. Багато інвестицій у ІТ вимагають змін в особистих, індивідуальних процедурах, які можуть бути ніжними для учасників. Тому від фінансових менеджерів може знадобитися перенавчання і додаткові зусилля. Інформаційні системи оцінювання, аналізу та ідентифікації параметрів фінансового стану підприємства потенційно можуть змінити структуру, культуру, політику та роботу організації; це причина,

чому часто існує значний опір їм, коли вони запроваджуються в загальну систему менеджменту.

ВИСНОВКИ

Таким чином, менеджмент фінансового стану підприємства відіграє важливу посередницьку роль у поточній ринковій економіці, і він відіграє більш важливу роль в управлінні господарською діяльністю. У майбутньому конкуренція між підприємствами на міжнародному ринку ставатиме все більш жорсткою, здатність фінансового менеджменту буде пов'язана з життям і смертю компанії на ринку, а вищий рівень фінансового менеджменту змусить компанію вижити у жорстокій конкуренції та отримати довгу історію. Тому сучасні підприємці та менеджери повинні активно досліджувати ефективні заходи фінансового менеджменту в управлінні бізнесом, надавати великого значення важливості та цінності загального менеджменту та поступово проникати фінансовий менеджмент у більш корпоративні фінансові системи та покращувати поточний стан країни.

У прийнятті фінансових рішень найважливішою ланкою є збір та аналіз даних, тобто на основі фінансової розвідки слід робити ефективні компроміси з великою кількістю інформації, щоб досягти точності передбачення. Фінансовий інструментарій оцінювання дозволить точно ідентифікувати велику кількість інформації про дані та здійснювати детальну інтеграцію, структурований збір і збір неструктурованих даних, щоб обчислювати та аналізувати дані та генерувати відповідно до інструкцій, введених фінансовими працівниками. Необхідний зміст звіту. З цією метою фінансові працівники можуть бути звільнені від початкової складної роботи, мати достатньо часу, щоб присвятити енергію аналізу фінансової інформації та брати участь у прийнятті рішень на підприємстві, ефективно поєднуючи свої власні професійні судження з обробкою фінансової інформації. дані розвідки та подальше визначення фінансового ризику. З розвитком науки і техніки робота фінансових працівників змінилася під впливом технологій, тому підприємства також приділятимуть більше уваги створенню здатності

фінансового становища та комунікативним навичкам фінансового персоналу. Вони будуть включені в роботу як пріоритетні.

Отже, аналіз теоретичних засад управління фінансовим станом підприємства дає підстави зробити висновок, що це вкрай важлива складова для пошуку резервів розвитку підприємства. Даний аналіз представляє інтерес не тільки для персоналу підприємства, але й для зовнішніх незалежних суб'єктів. Необхідна увага також була надана плану заходів з поліпшення фінансового стану та пошуку напрямів розвитку підприємства з метою забезпечення стабільної діяльності. До важливих аспектів також відносимо завдання та інформаційну базу, відповідно до яких проводиться управління фінансовим станом. Поставлено основні завдання з оцінки та аналізу ефективності управління фінансовим станом підприємства, а саме: дослідження рентабельності та фінансової стійкості підприємства; аналіз ефективності використання майна; оцінка динаміки, стану ліквідності та платоспроможності; дослідження ділової активності підприємства; визначення ефективності використання фінансових ресурсів; планування заходів щодо покращення отриманих показників.

Було окреслено такі етапи управління фінансовим станом підприємства: підготовчий, операційний, коригувальний та етап оцінювання ефективності заходів управління. У процесі дослідження етапів було окреслено основні моменти їх реалізації: формування мети й об'єкту аналізування, підготовка плану або програмних заходів щодо аналізування, ідентифікація потрібних джерел фінансової інформації їх систематизація й узагальнення, збір та перевірка інформації, обробка даних та формування аналітичних таблиць, порівняння показників та визначення відхилень, виявлення резервів поліпшення фінансових показників, узагальнення та систематизація результатів аналізу, оформлення та надання висновків, розроблення пропозицій.

Отже, можна зробити висновок, що для характеристики фінансового стану підприємства є широкий спектр показників, які підтверджують його

роль надійного ділового партнера. У підсумку, з огляду на висловлені позиції, можна наголосити, що управління фінансовим станом підприємства – це достатньо складний процес, який містить певні етапи, завдання та методи, за допомогою яких знаходяться резерви для покращення діяльності підприємства.

Доведено, що підприємства стикаються з надзвичайними можливостями застосування інформаційних систем управління фінансовим станом. Визначено, що сучасні інформаційні системи управління фінансовим станом підтримують практично всі рівні та функції управлінського процесу. Крім того, вони покращують процес прийняття рішень як керівниками, так і співробітниками, надаючи інформацію, де і коли вона потрібна, у форматі, який легко інтегрується в повсякденне ділове життя. Менеджери та бізнес-фірми інвестують в інформаційні технології та системи, тому що вони забезпечують реальну економічну цінність для бізнесу. Рішення побудувати або підтримувати інформаційну систему передбачає, що прибуток від цих інвестицій буде вищим, ніж інші інвестиції в будівлі, машини чи інші активи. Ці чудові прибутки будуть виражені як підвищення продуктивності, збільшення доходів (що збільшить вартість фірми на фондовому ринку) або, можливо, як краще довгострокове стратегічне позиціонування фірми на певних ринках (що принесе вищі доходи в майбутньому). Існують також ситуації, коли фірми інвестують в інформаційні системи, щоб впоратися з урядовими постановами чи іншими екологічними вимогами. Обґрунтовано, що з точки зору бізнесу інформаційна система є важливим інструментом для створення цінності для фірми. Інформаційні системи дозволяють фірмі збільшити свої доходи або зменшити витрати, надаючи інформацію, яка допомагає менеджерам приймати кращі рішення або покращує виконання бізнес-процесів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Тижненко Л. О. Моделі комплексної оцінки фінансового стану підприємства : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук: 08.00.11 – математичні методи, моделі та інформаційні технології в економіці / Л. О. Тижненко. – Харків, 2007. – 20 с.
2. Методика інтегральної оцінки інвестиційної привабливості підприємств та організацій: Наказ агентства з питань запобігання банкрутству підприємств та організацій № 22 від 23 лютого 1998 р.
3. Бланк И.А. Основы финансового менеджмента: в 2-х т.; 3-е изд. Киев: Ника-Центр, Эльга, 2007. 648 с.
4. Івахненко В.М. Курс економічного аналізу: навч. посіб.; 4-е вид., випр. і доп. К.: Знання, 2004. 190 с.
5. Шеремет А.Д., Негашев Е.В. Методика финансового анализа деятельности коммерческих организаций. М.: ИНФРА-М, 2005. 237 с.
6. Ковалев В.В. Введение в финансовый менеджмент. М.: Финансы и статистика, 2001. 768 с
7. Обущак Т.А. Методологічні принципи управління фінансовим станом торговельного підприємства. *Вісник Київського національного торговельно-економічного університету*. 2008. № 1. С. 41–49.
8. Слав'юк Р.А. Фінанси підприємств: навч. посіб. К.: ЦУЛ, 2002. 460 с.
9. Терещенко О.О. Фінансова діяльність суб'єктів господарювання: навч. посіб. К.: КНЕУ, 2003. 554 с.
9. Финансовый менеджмент: теория и практика: учебник / под ред. Е.С. Стояновой; 5-е изд. М.: Перспектива, 2000. 656 с.
10. Фінанси підприємств: підручник / за ред. А. М. Поддєрьогіна. – К.: КНЕУ, 2002. – 460 с
11. Піскунов О.Г. Еволюція підходів до комплексної оцінки фінансового стану підприємства / О. Г. Піскунов, Н. Г. Мтеленко, Т. П.

Лободзинська // *Економічний вісник Національного технічного університету України «КПІ»* – 2015. – № 6. – С. 80-88.

12. Яцух О.О., Зарахрова Н.Ю. Фінансовий стан підприємства та методика його оцінки. Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Економіка і управління. 2018. Том 29 (68). № 3. С. 173-180. URL: https://econ.vernadskyjournals.in.ua/journals/2018/29_68_3/35.pdf

13. Фінанси: Навчальний посібник: експрес курс / [Волохова І. С., Шикіна Н. А., Волкова О. Г. та ін.] за заг. ред. Волохової І. С. Харків: Видавництво «ПромАрт», 2018. – 262 с.

14. Ковальчук Т.М., Вергун А.І. Діагностичний аналіз фінансового стану: теорія та методологія. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2015. № 5. Т. 1. С. 129.

15. Фінансовий менеджмент: підручник / кер. кол. авт. і наук. ред. проф. А.М. Поддєрьогін. К.: КНЕУ, 2005. 536 с. 11. Финансовый менеджмент: теория и практика: учебник / под ред. Е.С. Стояновой; 5-е изд. М.: Перспектива, 2000. 656 с

16. Обущак Т.А. Методологічні принципи управління фінансовим станом торговельного підприємства. *Вісник Київського національного торговельно-економічного університету*. 2008. № 1. С. 41–49.

17. Лучко М. Р., Жукевич С. М., Фаріон А. І. Фінансовий аналіз : навч. посіб. Тернопіль : ТНЕУ, 2016. 304 с.

18. Чепка В. В., Свідерська І. М., Гавриленко Ю. О. Фінансовий стан підприємства : теоретичні основи. *Інвестиції: практика та досвід*. 2020. № 19-20. С. 96–102. DOI: 10.32702/2306-6814.2020.19-20.96

19. Азаренкова Г. М., Журавель Т. М., Михайленко Р. М. Фінанси підприємств : навч. посіб. Вид. 3-тє. Київ : Знання-Прес, 2009. 299 с.

20. Аліновська Г. Я. Фінанси підприємств : навч. посіб. / за ред. Г. Я. Аніловської, І. Б. Висоцької. Львів : ЛьвДУВС, 2018. 440 с.

21. Бодруг Т. М., Гаватюк Л. С. Сутність аналізу та управління фінансовим станом підприємств України. *Науковий вісник Ужгородського*

національного університету. 2018. Випуск 22, частина 1 С. 29-24. URL: http://www.visnyk-econom.uzhnu.uz.ua/archive/22_1_2018ua/6.pdf

22. Литвин Б. М., Стельмах М. В. Фінансовий аналіз : навч. посіб. Київ : ХайТек Прес, 2008. 336 с.

23. Попович П. Я. Економічний аналіз діяльності суб'єктів господарювання : підручник. Тернопіль : Економічна думка, 2001. 365 с.

24. Сіліна І. В., Хацер М. В. Управління фінансовим станом підприємства в кризових умовах. *Економіка та держава* № 11/2015. С. 85-88. http://www.economy.in.ua/pdf/11_2015/22.pdfm

25. Глушач Ю.С. Фінансова звітність за П(С)БО: навчально–методичний посібник / Ю.С. Глушач. – Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2018. - 88 с.

26. Лопатовський В.Г. Особливості перевірки взаємозв'язків між показниками форм фінансової звітності. *Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки.* 2017. № 2. Т. 2. С. 184–187.

27. Мулик Т. О. Аналіз господарської діяльності: навчальний посібник /Т. О. Мулик, О. А. Материнська, О. Л. Пльонсак. – Київ: Центр учбової літератури, 2017. – 288 с.

28. Обущак Т.А. Управління фінансовим станом торговельного підприємства [Текст] : дис. ... канд. екон. наук : спец. 08.00.04 / Т. А. Обущак. – К., 2011. – 214 с.

29. Бодруг Т. М., Гаватюк Л. С. Сутність аналізу та управління фінансовим станом підприємств України. *Науковий вісник Ужгородського національного університету.* 2018. Випуск 22, частина 1 С. 20-24. URL: http://www.visnyk-econom.uzhnu.uz.ua/archive/22_1_2018ua/6.pdf

30. Терещенко О.О. Фінансова діяльність суб'єктів господарювання: навч. посіб. К.: КНЕУ, 2003. 554 с.

31. Яцух О.О., Захарова Н.Ю. Фінансовий стан підприємства та методика його оцінки. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія:*

Економіка і управління. Том 29 (68). № 3, 2018. С. 173-180. URL: https://econ.vernadskyjournals.in.ua/journals/2018/29_68_3/35.pdf

32. Обліково-аналітичне забезпечення фінансового менеджменту на сільськогосподарських підприємствах : монографія / Т. Г. Камінська, Л. С. Шатковська, А. М. Шиш та ін.; за ред. Т. Г. Камінської. Київ : ЦП Компрінт, 2013. 329 с.

33. Литвин Б. М., Стельмах М. В. Фінансовий аналіз : навч. посіб. Київ : ХайТек Прес, 2008. 336 с.

34. Люта О. В., Пігуль Н. Г., Глядько К. Теоретичні засади управління ліквідністю та платоспроможністю підприємств. *Вісник СумДУ. Серія «Економіка»*. 2019. № 4. С. 14–23. URL: <https://visnyk.fem.sumdu.edu.ua/media/attachments/2019/12/20/2-14-23.pdf> (дата звернення: 03.02.2023).

35. Цюпа М.-М. П. Управління платоспроможністю підприємства. URL: <http://www.economy-confer.com.ua/full-article/2133/> (дата звернення: 03.02.2023).

36. Щербань О. Д. Стратегічні орієнтири управління ліквідністю та діловою активністю підприємства. *Економічний аналіз*. 2016. Т 23. № 2. С. 206–212. URL: <https://www.econa.org.ua/index.php/econa/article/download/1088/866> (дата звернення: 03.02.2023).

37. Куцай Н.С., Демчук В.О. Сутність, задачі та етапи управління фінансовим станом підприємства. *Modern Economics*. 2021. № 25(2021). С. 92-97. DOI: [https://doi.org/10.31521/modecon.V25\(2021\)-14](https://doi.org/10.31521/modecon.V25(2021)-14).

38. Лиса О.В. Маєр Д.Д. Деякі аспекти управління фінансовим станом підприємства. Науково-виробничий журнал «Бізнес-навігатор». 2020. С. 179-183. DOI: <https://doi.org/10.32847/business-navigator.61-30>

39. Теорія фінансів. Підручник. За ред. В.М. Федосова, С.І. Юрія. Київ, Центр учбової літератури, 2010. 576 с.

40. Радіонов Ю.Д. Державні фінанси в забезпеченні стабільності фінансової системи країни. *Економіка України*. 2022. № 9. С. 77—98. doi.org/10.15407/economyukr.2022.09.077
41. Чепка В. В., Свідерська І. М., Гавриленко Ю. О. Фінансовий стан підприємства : теоретичні основи. *Інвестиції: практика та досвід*. 2020. № 19-20. С. 96–102. DOI: 10.32702/2306-6814.2020.19-20.96
42. Обліково-аналітичне забезпечення фінансового менеджменту на сільськогосподарських підприємствах : монографія / Т. Г. Камінська, Л. С. Шатковська, А. М. Шиш та ін.; за ред. Т. Г. Камінської. Київ : ЦП Компрінт, 2013. 329 с.
43. Куцай Н.С., Демчук В.О. Сутність, задачі та етапи управління фінансовим станом підприємства. *Modern Economics*. 2021. № 25(2021). С. 92-97. DOI: [https://doi.org/10.31521/modecon.V25\(2021\)-14](https://doi.org/10.31521/modecon.V25(2021)-14).
44. Нагорний, П., & Базюк, Д. (2023). Оцінка фінансового стану як передумова ефективного управління підприємством . *Трансформаційна економіка*, (1 (01), 44-49. <https://doi.org/10.32782/2786-8141/2023-1-8>
45. Швиданенко Г.О., Олесью О.І. Сучасні технології діагностики фінансово- економічної діяльності підприємства : монографія. Київ : КНЕУ, 2002.
46. Тарасенко Н.В. Економічний аналіз: навч. посібник, 4-е вид., стереотип. Львів : Новий Світ - 2000, 2006. 344 с.
47. Ващенко Л.О. Інформаційне забезпечення аналізу фінансового стану підприємств в сучасних умовах. URL: <https://dspace.kntu.kr.ua/server/api/core/bitstreams/f862ea5f-4921-48eb-badd-f96b987a3d3d/content>
48. Вороная Н., Свіріденко А. Річна фінансова звітність. [Текст]/ Наталія Вороная, Алла Свіріденко // *Податки та бухгалтерський облік*. Спецвипуск. – 2010. – 27 грудня (№12):Річна фінансова звітність. – С. 4-13.

49. Пасько О. Глобальна конвергенція стандартів фінансової звітності: стан та перспективи. [Текст] / О. В. Пасько // *Облік і фінанси АПК*. – 2010. - №10. – С.45-50.

50. Пеняк, Ю. С., & Гороховацька, Н. В. Сучасні проблеми обліково-аналітичного забезпечення управління фінансовими результатами. *Економічний простір*, (159), 97-101.
<https://doi.org/10.32782/2224-6282/159-20>

Додаток А

Дканау економіко-гуманітарного - факультету

Катранжи Л.Л.

Студента групи ФІКм-22Бараниченка В.І.

(П.І.Б.)

Спеціальності 072 Фінанси, банківська справа та страхування**З А Я В А**

Прошу затвердити тему дипломної роботи

Управління фінансовим станом підприємстваі призначити науковим керівником к.е.н., доц. Сарбаш Л.Д.

Дата _____ Підпис _____

Згода наукового керівника

дипломної роботи _____

(підпис, дата) (П.І.Б.)

Висновок кафедри

Тему дипломної роботи затвердити. No_496 від
„29” 09 2023 р.Завідувач кафедри _____
(підпис, дата) (П.І.Б.)Ольга ПОПОВА

Додаток Б

Перелік зауважень щодо оформлення роботи

Означення документа	Документ	Умовна відмітка	Зміст зауваження

Дата _____ Підпис _____